

PERCEPȚIA PUBLICĂ ASUPRA SECURITĂȚII ÎN REPUBLICA MOLDOVA: PROVOCĂRI ȘI DIRECȚII STRATEGICE

**VASILE CANTARJI, SANDA SANDU, ELENA MÂRZAC,
VICTOR JUC, MIHAI PEICOV, MIHAIL SIRKELI**

CUPRINS:

Introducere	2
1. Percepțiile generale asupra securității și bunăstării populației. Vasile Cantarji	4
2. Securitatea cetățeanului și încrederea în instituții. Vasile Cantarji	8
3. Securitatea națională și amenințările externe. Victor Juc	12
4. Femeile și percepțiile asupra securității în Republica Moldova. Elena Mârzac	17
5. Securitatea minorităților etnice. Mihai Peicov	22
6. Accesul la informație și încrederea în mass-media. Sanda Sandu	28
7. Vulnerabilitatea la dezinformare și manipulare informațională. Mihail Sirkeli	34
Concluzii și recomandări	41

INTRODUCERE

Republica Moldova se confruntă cu un mediu de securitate în continuă schimbare, influențat de provocări interne, instabilitate regională și amenințări hibride, precum dezinformarea, insecuritatea economică și presiunile geopolitice. Dezinformarea, polarizarea mediatică și disparitățile sociale contribuie la vulnerabilități interne care, în lipsa unei înțelegeri clare, pot fi ușor exploatare. Într-un stat caracterizat prin diversitate etnică și lingvistică, percepțiile asupra securității devin un indicator-cheie pentru diagnosticarea stării generale de coeziune socială. În acest mediu volatil, Strategia Securității Naționale a Republicii Moldova subliniază explicit necesitatea consolidării coeziunii sociale, a protecției minorităților etnice și a unei comunicări incluzive în vederea contracarării vulnerabilităților interne. În același sens, Planul de acțiuni privind relațiile interetnice¹ joacă un rol-cheie în promovarea unei societăți armonioase, reziliente și echitabile.

Acest studiu oferă o analiză comprehensivă a modului în care populația Republicii Moldova – atât majoritară, cât și minoritară – percepe securitatea. Sunt investigate în profunzime temele legate de încrederea în instituții, sentimentul de siguranță, accesul la informație, consumul media, precum și vulnerabilitatea în fața dezinformării. Importanța studiului constă în faptul că percepțiile nu reflectă doar stări subiective, ci și condiții reale de viață, acces la drepturi, calitatea interacțiunii cu statul și integrarea în spațiul public comun.

Cercetarea se bazează pe un sondaj național reprezentativ, desfășurat între 31 ianuarie și 19 februarie 2025, care a utilizat o metodologie probabilistică stratificată în două etape. Eșantionul a fost calibrat pentru a reflecta echilibrul geografic, etnic, lingvistic și socio-economic al populației. Astfel, rezultatele permit o înțelegere nuanțată a diferențelor de percepție dintre grupurile etnice, mediul urban și rural, dar și dintre generații sau categorii economice. Sondajul a fost realizat prin metoda interviului față în față, moderat de un intervievator și asistat de calculator (CAPI – Computer-Assisted Personal Interviewing), ceea ce asigură o calitate ridicată a colectării datelor și reduce erorile de înregistrare. Această metodă facilitează interacțiunea directă cu respondenții și permite clarificarea întrebărilor atunci când este necesar, contribuind la o mai bună acuratețe a răspunsurilor. Eșantionul total a fost compus din două dimensiuni distincte: un eșantion național de 621 de respondenți și un eșantion specific pe criterii etnice, cu un total de 1.760 de respondenți. În cadrul acestuia din urmă, distribuția pe etnie a fost următoarea: moldoveni/români – 486 de respondenți (43%), ruși – 329, ucraineni – 291, găgăuzi – 310 și bulgari – 302. Datele sunt reprezentative pentru populația adultă a Republicii Moldova. Marja maximă de eroare este de $\pm 3,9\%$ pentru eșantionul național și $\pm 5,7\%$ pentru fiecare subeșantion etnic, ceea ce permite formularea unor concluzii solide atât la nivel național, cât și în cadrul fiecărei comunități etnice investigate.

OBIECTIVELE STUDIULUI:

- Evaluarea percepției generale asupra securității și stabilității în Republica Moldova.
- Analiza comparativa a nivelului de încredere în instituțiile statului.
- Identificarea percepțiilor despre amenințările externe și orientările geopolitice.
- Examinarea preocupărilor minorităților etnice privind securitatea.
- Studiarea consumului media și a expunerii la dezinformare.
- Identificarea factorilor care contribuie la coeziune socială și a recomandărilor pentru consolidarea acesteia.

¹ Programul pentru anii 2023 – 2025 de implementare a strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027.
Strategia de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027

Studiul este structurat în șapte capitole tematice care oferă o imagine amplă asupra percepțiilor cetățenilor privind securitatea în Republica Moldova. Primul capitol analizează percepțiile generale asupra direcției în care se îndreaptă țara, evidențiind un nivel ridicat de pesimism, influențat de crizele economice, corupție și teama de război. Capitolul al doilea aprofundează tema încrederii în instituții, arătând o coeziune socială fragilă și diferențe marcante între grupurile etnice, în funcție de afinitățile geopolitice. Capitolul trei corelează percepțiile cetățenilor cu prevederile Strategiei Securității Naționale, reliefând diviziunile legate de neutralitate, parteneriatele externe și amenințările percepute, în special din partea Federației Ruse.

Capitolul patru se concentrează pe perspectiva femeilor, relevând un profil de securitate axat pe stabilitate economică și comunitară, cu o reticență mai mare față de angajamentele militare. Capitolul cinci evaluează securitatea minorităților etnice, indicând o percepție generală pozitivă privind coexistența interetnică, dar și temeri legate de accesul inegal la protecție și justiție în situații de criză. În capitolul șase este tratat accesul la informație, în special în rândul minorităților, unde predomină consumul de media în limba rusă, asociat cu o încredere redusă în mass-media națională. Ultimul capitol evidențiază vulnerabilitatea crescută la dezinformare, în special în rândul grupurilor etnice care accesează surse informaționale alternative, amplificând astfel polarizarea și riscul de manipulare informațională.

Rezultatele evidențiază o societate profund fragmentată din punct de vedere informațional, în care încrederea în mass-media națională este scăzută, iar accesul la informații veridice este perceput ca fiind inegal. În același timp, minoritățile etnice exprimă un nivel sporit de neîncredere față de instituțiile statului și se percep ca fiind mai vulnerabile în situații de criză. Dezinformarea și propagarea narațiunilor externe, în special prin media rusă, se dovedesc a fi factori determinanți în formarea opiniilor publice, afectând nu doar percepția securității, ci și orientările geopolitice ale cetățenilor.

Studiul evidențiază că, deși nu există conflicte interetnice acute, persistă diferențe în societate privind percepția asupra accesului la informație, care influențează în mod semnificativ sentimentul de apartenență și încrederea în instituții. Percepțiile despre securitate sunt marcate nu doar de realitățile economice și politice, ci și de barierele lingvistice, și de informație. Aceste realități reclamă politici de incluziune care să fie nu doar simbolice, ci funcționale, accesibile și credibile pentru toate comunitățile. Pentru a răspunde vulnerabilităților identificate în cadrul studiului, este necesară o abordare integrată care să combine reforme structurale în domeniul securității cu politici sustenabile de incluziune socială și combatere a dezinformării. Studiul oferă date utile și recomandări pentru autorități, organizații ale societății civile, instituții media și parteneri internaționali care sprijină democrația și consolidarea rezilienței în Republica Moldova. Recomandările propuse urmăresc consolidarea coeziunii sociale, modernizarea sectorului de securitate și asigurarea unui spațiu informațional pluralist și echitabil. Accentul trebuie pus pe creșterea încrederii în instituțiile publice, asigurarea participării active a minorităților în procesele decizionale și garantarea accesului la informații corecte și adaptate diversității lingvistice. În egală măsură, sprijinirea presei independente, educația media și dialogul intercultural devin instrumente strategice pentru întărirea rezilienței democratice a Republicii Moldova.

Într-un context de securitate fragil, marcat de polarizare geopolitică și fragmentare informațională, studiul subliniază importanța consolidării coeziunii sociale prin politici incluzive, combaterea dezinformării și modernizarea instituțiilor. Coeziunea este un proces care necesită participare activă, încredere reciprocă și garantarea accesului echitabil la informații, drepturi și resurse.

1. PERCEPȚIILE GENERALE ASUPRA SECURITĂȚII ȘI BUNĂSTĂRII POPULAȚIEI

VASILE CANTARJI

Acest capitol oferă o privire de ansamblu asupra percepțiilor colective privind direcția în care se îndreaptă Republica Moldova, reflectând un barometru al stării generale de spirit în societate. Analiza se axează pe nivelul de optimism sau pesimism manifestat de populație, relevând diferențe semnificative între grupurile etnice și subliniind impactul factorilor geopolitici asupra acestor percepții. În paralel, sunt examinate principalele îngrijorări ale cetățenilor, precum costul vieții, corupția și teama de război – preocupări omniprezente în rândul tuturor comunităților etnice. De asemenea, este evaluat nivelul perceput de securitate economică și socială, cu accent pe modul în care cetățenii își evaluează bunăstarea și siguranța personală. Această analiză contribuie la înțelegerea tensiunilor și vulnerabilităților resimțite în societate, dar și a factorilor comuni care unifică diferitele segmente ale populației.

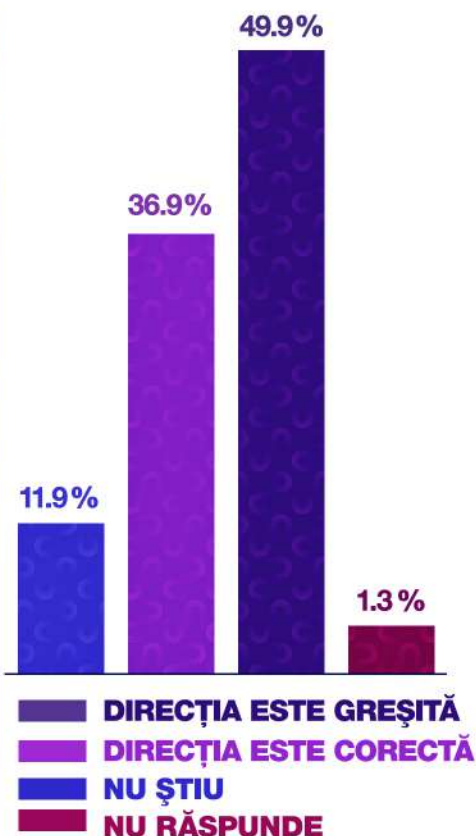
Percepțiile colective privind direcția în care se îndreaptă țara constituie un barometru esențial al climatului social și politic din Republica Moldova. Acest capitol explorează nivelul de optimism sau pesimism resimțit în rândul populației, cu accent pe diferențele dintre grupurile etnice în raport cu starea generală a societății.

Evaluarea direcției în care se îndreaptă țara reflectă, în esență, climatul general de percepție a stării sociale a comunității (populației țării). Indicatorul dat, tradițional, relevă un pesimism relativ generalizat. La nivelul populației generale, doar doi din cinci respondenți consideră că lucrurile merg într-o direcție bună, restul orientându-se spre o percepție negativă sau incertă.

Credeți că în țara noastră lucrurile merg într-o direcție bună sau merg într-o direcție greșită?

	DIRECȚIA ESTE	BUNĂ	GREȘITĂ	NU ȘTIU	NU RĂSPUNDE
Total		36,9%	49,9%	11,9%	1,3%
Genul respondentului:	Masculin	37,0%	51,8%	10,0%	1,3%
	Feminin	36,8%	48,1%	13,9%	1,3%
Vârsta respondentului:	18-29 ani	45,5%	37,4%	15,2%	2,0%
	30-44 ani	36,4%	46,8%	16,2%	0,6%
	45-59 ani	23,7%	63,4%	10,7%	2,3%
	60 + ani	40,9%	49,8%	8,4%	0,8%
Studiile respondentului:	Medii incomplete	18,3%	66,3%	15,4%	0,0%
	Medii generale	31,5%	53,2%	13,7%	1,6%
	Profesionale tehnice	40,6%	47,9%	10,0%	1,4%
	Superioare	47,1%	40,6%	10,6%	1,8%
Limba de comunicare:	Română	43,6%	43,3%	12,5%	0,6%
	Rusă sau alta	15,5%	70,9%	10,1%	3,4%
Etnia respondentului:	Moldovean /român	40,4%	45,9%	12,6%	1,1%
	Rus	17,3%	70,0%	11,2%	1,5%
	Ucrainean	17,7%	70,3%	11,0%	1,0%
	Găgăuz	6,0%	85,2%	7,8%	0,9%
	Bulgar	8,1%	81,1%	9,5%	1,2%
Nivelul socio – economic:	Nivel scăzut	27,9%	58,7%	13,0%	0,5%
	Nivel mediu	36,4%	49,5%	11,7%	2,4%
	Nivel înalt	46,4%	41,5%	11,1%	1,0%
Mediu de reședință:	Urban	43,7%	41,2%	13,0%	2,2%
	Rural	31,4%	57,0%	11,0%	0,6%
Regiunea:	Chișinău	47,9%	34,3%	15,7%	2,1%
	Nord	33,7%	54,6%	11,0%	0,6%
	Centru	35,0%	52,2%	12,2%	0,6%
	Sud	31,9%	57,2%	8,7%	2,2%

Pe dimensiunea etnică, datele scot în evidență diferențe notabile dintre grupuri. Astfel, moldovenii și românii (agregați statistic) exprimă cel mai ridicat nivel de percepție pozitivă (40%) și cu o proporție cumulată de 46%, indicând că țara se îndreaptă într-o „direcție greșită”. Moldovenii/românii participanți la sondaj tind să manifeste o încredere ușor mai mare în instituțiile democratice și în perspectivele de dezvoltare (conform altor corelații din setul de date), comparativ cu celelalte grupuri etnice.

De aici și singurul rezultat net pozitiv înregistrat în grupul lingvistic român: 44% consideră direcția „bună”, față de 43% care o consideră „greșită”.

Rușii și ucrainenii se arată preponderent critici, iar etnicii găgăuzi și bulgari manifestă o percepție vizibil mai critică prin comparație cu media națională. Doar 6% din respondenții găgăuzi și 8% din cei bulgari declară că țara „merge într-o direcție bună”, în timp ce 85% și respectiv 81%, optează pentru varianta „direcția este greșită”.

Analiza longitudinală a indicatorului dat relevă o evoluție semnificativă în perioada 2023–2025, marcând pentru prima dată în istoria măsurărilor la nivel național o creștere considerabilă a ponderii aprecierilor pozitive privind direcția în care se îndreaptă țara. Această schimbare reflectă o modificare notabilă în percepțiile publice, posibil influențate de evoluțiile geopolitice, reformele interne și comunicarea strategică a autorităților.

O examinare mai detaliată a acestor date evidențiază faptul că dinamica pozitivă este susținută aproape exclusiv de segmentul electoratului cu viziuni proeuropene. Astfel, dintre respondenții care afirmă că ar vota pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană într-un eventual referendum, nu mai puțin de 59% consideră că țara merge într-o direcție corectă, indicând un nivel ridicat de încredere în parcursul european și în guvernarea actuală. În contrast, doar 3% dintre cei care optează pentru integrarea în Uniunea Economică Euroasiatică împărtășesc această opinie, ceea ce sugerează o percepție profund negativă în rândul acestei categorii față de evoluțiile curente.

Această polarizare indică faptul că percepția asupra direcției țării este puternic condiționată de orientarea geopolitică a cetățenilor, reflectând nu doar diferențe ideologice, ci și niveluri diferite de încredere în instituții, politici publice și parteneriate internaționale.

1.1. Principalele îngrijorări ale populației

În mod tradițional, topul îngrijorărilor majore ale populației este dominat de probleme legate de costul vieții, precum prețurile, sărăcia, dar și viitorul copiilor. În top patru, deja, de vreo 5 ani, se regăsește problema corupției. Odată cu izbucnirea războiului din țara vecină, în clasamentul îngrijorărilor a urcat și frica de război. Și acest top al îngrijorărilor este valabil, cu mici deviații, pentru toate grupurile etnice. Accentele specifice se constată în cazul fricii de război. În cadrul studiului, în lista predefinită a îngrijorărilor, au fost plasate două formulări legate de război – „un război în zonă” și „războiul din Ucraina”. Și aici se constată o anumită diferență de accente, în sensul în care etnicii majoritari (autoidentificați ca moldovean/român) în proporții mai mici au optat pentru formula „un război în zonă” (14,7% vs 20%-30% în rândul celorlalte etnii), iar etnicii găgăuzi și bulgari au menționat „războiul din țara vecină” în proporții de două ori mai mici față de celelalte etnii.

Care sunt lucrurile care Vă deranjează cel mai mult la moment?

Prețurile	55.4%
Corupția	38.8%
Viitorul Copiilor	34.5%
Sărăcia	31.1%
Războiul din Ucraina	27.7%
Un Război în Zonă	18.7%
Șomajul	16.1%

Un alt aspect extrem de important este că conflictele interetnice ca îngrijorare nici pe departe nu se regăsește în topul principalelor îngrijorări, plasându-se pe ultimul loc în acest clasament, cu doar 3,5%. Așadar, topul similar al îngrijorărilor pentru toate etniile, precum și probabilitatea scăzută de conflicte interetnice (percepută) sunt un argument pentru combaterea speculațiilor politice pe seama presupuselor discriminări ale unor grupuri etnice în Moldova.

1.2. Evaluarea securității economice și sociale

Securitatea economică așa cum derivă și din topul îngrijorărilor, este percepută ca fiind una precară de către toate etniile. Când vine vorba de bunăstarea personală și securitatea economică imediată, percepțiile sunt predominant negative. Majoritatea respondenților declară că veniturile familiale „nu acoperă strictul necesar” sau sunt „abia suficiente”. Această evaluare este consistentă la nivel național.

În ceea ce ține de securitatea personală („securitatea cetățenilor”), deși și aici predomină aprecierile negative (44% pozitiv și 50% negativ), domeniul pare a fi perceput mai puțin critic comparativ cu alte componente ale vieții social-politice. Chiar și securitatea statului este apreciată mai negativ (57% negativ vs 28% pozitiv). Etniile minoritare, în general, adoptă o poziție mai critică în aprecierea stării de lucruri în oricare dintre domenii (diferențe de 15%-25% spre aprecieri critice), valabil și pentru aprecierile aferente securității civice și a statului. Astfel, și la capitolul securitate putem concluziona lipsa unor percepții specifice din perspectiva etnică.

Niveluri similare de încredere se constată în cazul unor categorii specifice de persoane la nivel local, precum primari, profesori, preoți etc. Discrepanțe peste marea eroare între grupurile etnice se înregistrează în cazul activiștilor/reprezentanților sectorului asociativi (27% încredere în rândul româno-lingvilor și 18% în cazul rusolingvilor).

Constatări:

- Doar o mică parte a populației crede că Republica Moldova se îndreaptă într-o direcție bună, cu diferențe clare între grupurile etnice și în funcție de orientarea geopolitică.
- Cele mai mari temeri ale cetățenilor vizează **costul vieții, corupția și războiul**, fiind împărtășite similar de toate etniile, în timp ce conflictele interetnice sunt percepute ca improbabile.
- Majoritatea respondenților se confruntă cu o percepție acută de insecuritate economică și socială, indiferent de etnie sau categorie demografică.

Recomandări:

- La nivel național, dar și cu țintă pe unele regiuni specifice ale țării, sunt necesare eforturi de consolidare a încrederii în parcursul european prin comunicare strategică constantă. Întrucât doar electoratul proeuropean manifestă un optimism notabil privind direcția țării (59%), este recomandabilă o comunicare guvernamentală susținută, coerentă și incluzivă privind beneficiile aderării la UE, adaptată în mod special pentru cetățenii indeciși sau sceptici.
- Sunt necesare și campanii de informare diferențiate etnic în ceea ce privește combaterea fricii de război. Deoarece percepțiile asupra războiului diferă semnificativ între grupuri etnice, campaniile de informare trebuie să fie adaptate specific, adresând anxietățile mai pronunțate în rândul minorităților.
- Este recomandat ca discursurile politice despre tensiuni interetnice să fie demontate prin prezentarea datelor obiective și combaterea narativelor speculative.
- Studiul arată clar că conflictele interetnice nu se află printre îngrijorările reale ale populației (doar 3,5% mențiuni), așadar este oportun ca aceste date să fie utilizate în dezamorsarea speculațiilor politice.
- Corupția este printre principalele preocupări pentru toți cetățenii. Eficiența în combaterea corupției ar trebui însoțită de o transparență care să ofere dovezi clare ale progresului, comunicate accesibil și în limbile minorităților.

2. SECURITATEA CETĂȚEANULUI ȘI ÎNCREDEREA ÎN INSTITUȚII

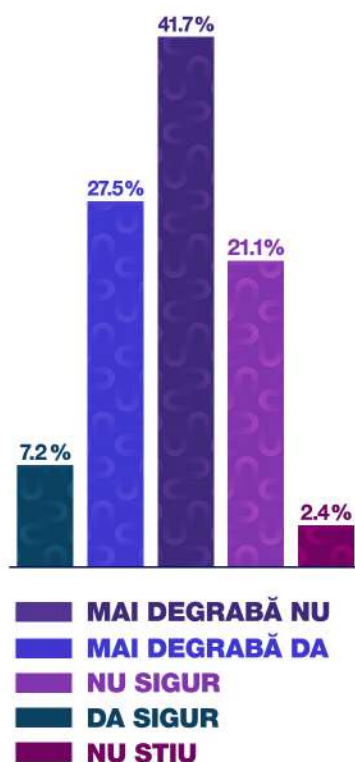
VASILE CANTARJI

Securitatea percepută de cetățeni și nivelul de încredere în instituțiile publice constituie piloni pentru evaluarea stabilității sociale și a coeziunii civice într-o societate democratică. Acest capitol analizează modul în care populația din Republica Moldova se raportează la mediul său comunitar, la autoritățile locale și naționale, precum și la gradul de siguranță resimțit în viața de zi cu zi. Rezultatele oferă o radiografie a încrederii colective, evidențiind vulnerabilități persistente și discrepanțe între diverse grupuri etnice și socio-demografice.

2.1. Încrederea în comunitate și coeziunea socială

Percepția cetățeanului privind mediul imediat — vecinii, oamenii din comunitate — oferă un indicator relevant/reprezentativ coeziunii sociale locale. La întrebarea privind încrederea în „majoritatea oamenilor din jur”, doar 35% din respondenții la nivel național afirmă că pot avea încredere, restul optând pentru „neîncredere”. Această cifră situează Moldova sub media europeană în privința capitalului social. Potrivit datelor comparative internaționale, media europeană a încrederii în ceilalți (în formularea standard „Most people can be trusted”) este semnificativ mai mare decât în Republica Moldova. Conform celui mai recent „European Social Survey” (ESS) din 2022, aproximativ 44% din europeni afirmă că „în general, pot avea încredere în ceilalți oameni”².

Credeți că puteți avea încredere în majoritatea oamenilor din jur?

		DA, SIGUR	MAI DEGRABĂ DA	MAI DEGRABĂ NU	NU, SIGUR	NU ȘTIU
Total		7,2%	27,5%	41,7%	21,1%	2,4%
Genul respondentului:	Masculin	8,0%	32,2%	38,6%	19,6%	1,6%
	Feminin	6,5%	22,9%	44,8%	22,6%	3,2%
Vârsta respondentului:	18-29 ani	2,0%	34,3%	46,5%	16,2%	1,0%
	30-44 ani	6,5%	18,2%	48,1%	22,7%	4,5%
	45-59 ani	9,9%	13,0%	48,1%	26,7%	2,3%
	60 + ani	8,4%	38,8%	32,1%	19,0%	1,7%
Studiile respondentului:	Medii incomplete	8,7%	20,2%	42,3%	25,0%	3,8%
	Medii generale	5,6%	29,0%	41,1%	21,8%	2,4%
	Profesionale tehnice	7,3%	30,1%	42,0%	18,7%	1,8%
	Superioare	7,6%	28,2%	41,8%	20,0%	2,4%
Limba de comunicare:	Română	5,9%	30,2%	44,8%	16,5%	2,5%
	Rusă sau alta	11,5%	18,9%	31,8%	35,8%	2,0%
Etnia respondentului:	Moldovean /român	7,6%	25,6%	45,1%	19,0%	2,8%
	Rus	6,9%	32,3%	30,3%	28,1%	2,4%
	Ucrainean	8,7%	31,5%	30,9%	26,1%	2,8%
	Găgăuz	5,8%	29,5%	25,1%	37,0%	2,6%
	Bulgar	10,8%	36,9%	27,8%	20,7%	3,9%
Nivelul socio – economic:	Nivel scăzut	10,1%	26,4%	39,9%	22,1%	1,4%
	Nivel mediu	8,3%	25,2%	40,8%	22,3%	3,4%
	Nivel înalt	3,4%	30,9%	44,4%	18,8%	2,4%
Mediu de reședință:	Urban	5,4%	27,1%	44,8%	19,9%	2,9%
	Rural	8,7%	27,9%	39,2%	22,1%	2,0%
Regiunea:	Chișinău	7,9%	25,0%	46,4%	18,6%	2,1%
	Nord	8,6%	23,9%	46,0%	17,2%	4,3%
	Centru	6,1%	31,1%	41,7%	20,0%	1,1%
	Sud	6,5%	29,7%	31,9%	29,7%	2,2%

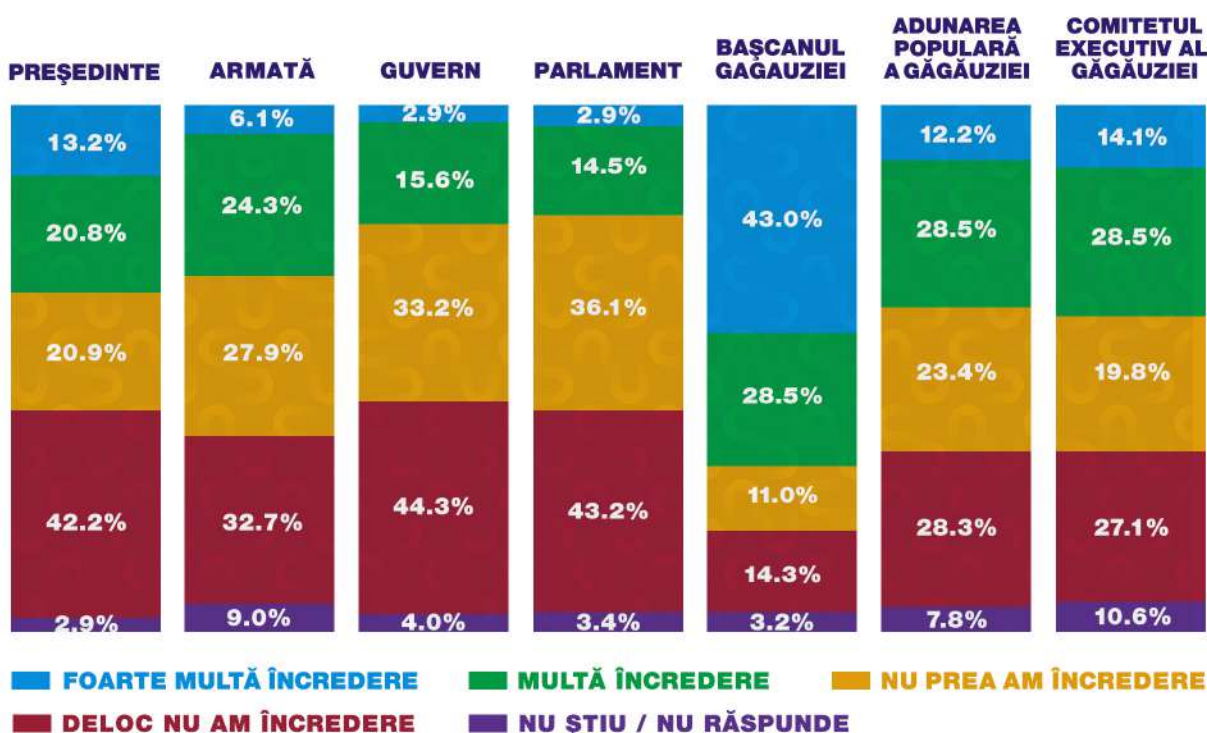
² The European Social Survey. <https://www.europeansocialsurvey.org/>

2.2. Nivelul de încredere în instituțiile statului

Instituțiile publice rămân o sursă relativ fragilă de securitate percepută. În continuare, niciuna dintre instituțiile principale ale statului nu înregistrează un scor net pozitiv al încrederii. Vorbim despre raportul încredere / neîncredere de 34% la 43% în cazul președintei, 30% la 61% în cazul armatei, 19% la 78% în cazul Guvernului și 17% la 79% în cazul Parlamentului. Aici, constant grupurile etnice minoritare manifestă un nivel și mai scăzut de încredere, aprecieri pozitive de 2-3 ori mai puține comparativ cu etnicii moldoveni/români. Totodată, aceste discrepanțe nu sunt imperativ determinate de etnie, ci de diviziunile în preferințele (geo)politice ale cetățenilor din diferite grupuri etno-lingvistice. De regulă, minoritățile manifestă un grad sporit de simpatii față de instituțiile publice în perioadele când guvernarea țării este percepută ca fiind pro-rusă și viceversa. De exemplu, încrederea în Președintele țării în luna mai 2007 (perioada guvernării Partidului Comuniștilor din RM) depășea 50% în rândul minorităților etnice. La fel și încrederea în Guvern. În 2024 doar 19% și respectiv 12%³.

Câtă încredere aveți în următoarele instituții ale statului Republica Moldova?

Și în cazul instituțiilor din sectorul de securitate, per general, se atestă o balanță negativă a percepțiilor, iar grupurile etnice minoritare manifestă o poziție și mai critică.

În concluzie, încrederea în instituții este predominant negativă și variază foarte mult în funcție de etnie. În același timp, discrepanțele între etnii sunt accentuate de percepțiile asupra orientării geopolitice a guvernării, în sensul în care minoritățile etnice tind, în mod tradițional, să susțină guvernări care nu sunt considerate prooccidentale.

³ Barometrul Opiniei Publice, 2024. <https://ipp.md/sectiuni/barometrul-opinii-publice/>

2.3. Diferențe regionale și etnice în percepția securității

În ceea ce privește percepția asupra securității personale, se remarcă o convergență notabilă între diferitele grupuri etnice, care tind să evalueze într-un mod similar nivelul propriei siguranțe. Totuși, această omogenitate perceptivă pare a fi condiționată de un context relativ apolitic, întrucât dispare rapid odată cu introducerea unor variabile de ordin geopolitic, ceea ce sugerează că percepțiile comune sunt sensibile la contextul politic mai larg.

Astfel, este valabilă pentru toate etniile tendința de creștere a sentimentului de siguranță odată cu proximitatea, în sensul în care cele mai înalte niveluri de siguranță sunt raportate la strada pe care respondentul locuiește, ulterior un nivel un pic mai scăzut cu referire la localitatea de trai și apoi, considerabil mai scăzut, cu privire la țară (Republica Moldova). Iar percepțiile de securitate în diferite țări corelează perfect cu preferințele geopolitice. Etniile care, oarecum similar, percep securitatea publică în țară au concepții diametral opuse în ceea ce privește siguranța în UE, Rusia, România sau SUA.

Astfel, etnicii moldoveni/români apreciază destul de înalt securitatea publică în UE (aproape egal cu RM), România și SUA și, în majoritatea sa, acordă aprecieri negative cu privire la starea lucrurilor în Federația Rusă. Iar celelalte grupuri etnice, deopotrivă, au acordat aprecieri mult mai pozitive pentru Federația Rusă și aprecieri pronunțat negative pentru UE, România și SUA.

Care sunt cele mai importante riscuri la adresa Republicii Moldova la moment?

Riscurile majore la adresa statului RM, în percepția respondenților, sunt multiple. Principala amenințare în acest sens este fenomenul corupției (45%), urmată de vulnerabilitatea energetică, precum criza energetică în perioada realizării studiului (38%) și dependența energetică (de import) (17%). În top cinci amenințări sau, mai bine zis,

vulnerabilități, sunt sărăcia și inegalitățile în rândul populației (37%), bugetul mic (29%) și războiul din țara vecină (26%). Pe locul șase se situează războiul informațional și dezinformarea (21%). Există elemente specifice de percepție atât în rândul grupului etnic majoritar, cât și al celor minoritare. În cazul vorbitorilor de română, sunt percepute mai frecvent amenințările care derivă din sărăcia statului (buget mic), războiul din Ucraina și justiția nereformată. Reprezentanții etniilor minoritare resimt mai acut riscurile generate de dependența energetică a țării, de criza energetică în general, precum și de războiul informațional.

Opțiunile politice de asigurare a securității țării sunt percepute ambiguu. De exemplu, în aprecierea eficienței statutului de neutralitate al țării, părerile sunt împărțite, fapt caracteristic tuturor etniilor fără excepții.

Constatări:

- Observăm un nivel redus de încredere interpersonală la nivel comunitar, acesta indică o coeziune socială fragilă, caracteristică tuturor grupurilor etnice din Republica Moldova.
- Încrederea în instituțiile statului este slabă și profund influențată de percepțiile geopolitice ale diferitelor grupuri etno-lingvistice.
- Percepțiile asupra securității variază semnificativ în funcție de etnie și sursele de informare, reflectând clivaje geopolitice și vulnerabilități la dezinformare.

Recomandări:

- Studiul relevă o acută necesitate de reconstruire a capitalului social local. Având în vedere că doar 35% din cetățeni afirmă că pot avea încredere în cei din jur, este necesară dezvoltarea de inițiative comunitare participative pentru reconstruirea coeziunii sociale.
- Deoarece încrederea în instituții variază drastic în funcție de simpatiile geopolitice, comunicarea instituțională trebuie calibrată în funcție de aceste segmente, menținând totodată un mesaj unificator.
- Întrucât expunerea la dezinformare este semnificativ mai mare în rândul minorităților (cu o rată de penetrare a falsurilor de 60%), este necesar un program ținut de alfabetizare media și informare critică.
- Sunt necesare eforturi masive pentru creșterea vizibilității instituțiilor prin acțiuni transparente și locale. Dată fiind încrederea scăzută în instituțiile statului, este necesar ca acestea să fie mai prezente în spațiul local, prin activități concrete, tangibile și transparente.
- Având în vedere ambiguitatea percepției asupra neutralității țării, este recomandabilă lansarea unui dialog public documentat privind avantajele și limitele acestei politici, pentru clarificarea poziției cetățenilor.

Și, la final, securitatea informațională reprezintă un subiect de preocupare pentru cetățenii de rând. Știrile false, propaganda externă și dezinformarea au fost plasate de respondenți pe locul cinci în topul celor mai grave probleme cu care se confruntă Republica Moldova în prezent (48% mențiuni). Întrebați dacă sunt de părere că minoritățile etnice din RM sunt mai expuse în fața dezinformării și a războiului informațional, circa 30% din respondenți susțin acest lucru, iar circa 50% îl neagă. Totuși, specificul profilului de informare, atestat în acest studiu, arată că grupurile etnice minoritare se informează aproape exclusiv din surse în limba rusă, fapt ce face ca acești cetățeni să fie, în final, mult mai expuși propagandei. În cadrul studiului s-a măsurat gradul de acceptare a unor idei false (fake news) recent difuzate în spațiul informațional. În rezultat, în rândul minorităților etnice s-a constatat un grad sporit de penetrare a falsurilor (60%), în cazul etnicilor care se identifică drept moldoveni, unul moderat (45%), iar un grad mai degrabă scăzut s-a înregistrat în cazul etnicilor care se identifică drept români (26%).

3. SECURITATEA NAȚIONALĂ ȘI AMENINȚĂRILE EXTERNE

VICTOR JUC

În condițiile caracterului conflictual al relațiilor internaționale, marcat cu precădere de războiul declanșat de Federația Rusă împotriva Ucrainei, este necesar de a cunoaște percepțiile și opțiunile cetățenilor Republicii Moldova, inclusiv ale minorităților naționale și grupurilor etnice, privind sistemul de securitate și apărare națională. Este necesar, pentru o mai bună înțelegere și explicare a realităților și pentru formularea unor recomandări către autorități, mediul asociativ și mass-media.

Studiul sociologic „Percepțiile publice cu privire la securitate”, realizat în perioada 31 ianuarie – 19 februarie 2025, a constituit o sursă documentară esențială pentru înțelegerea modului în care cetățenii, inclusiv reprezentanții diverselor etnii, percep amenințările la adresa securității. În paralel, Strategia Securității Naționale a Republicii Moldova, adoptată la 15 decembrie 2023, a fost utilizată ca document de referință în domeniul securității și apărării naționale. Datele sondajului oferă o perspectivă valoroasă asupra percepțiilor publicului în raport cu riscurile identificate și politicile propuse în strategie, evidențiind gradul de corelare dintre prioritățile instituționale și preocupările reale ale populației.

Adoptată pentru o perioadă de șase ani, Strategia Securității Naționale definește obiectivele strategice ale statului, principiile politicii de securitate și direcțiile de acțiune pentru prevenirea și contracararea amenințărilor. Documentul oferă o diagnoză complexă a mediului de securitate global, regional și național, identificând amenințările și riscurile critice pentru ordinea constituțională și suveranitatea statului.

Printre cele mai grave amenințări sunt menționate agresiunea militară a Federației Ruse împotriva Ucrainei și riscul extinderii acesteia către Republica Moldova, alături de operațiuni hibride susținute de actori interni și prezența militară ilegală din estul țării. Strategia identifică riscuri multidimensionale: militare (proliferare de arme), economice (crize globale), cibernetice (atacuri lansate de actori statali), precum și riscuri generate de entități extremiste sau teroriste.⁴

3.1. Neutralitatea Republicii Moldova – mecanism de asigurare a securității naționale

Conceptul de neutralitate presupune nealinierea militară și neparticiparea în conflicte armate, dar aplicarea sa variază în funcție de contextul politic intern și extern al fiecărui stat.

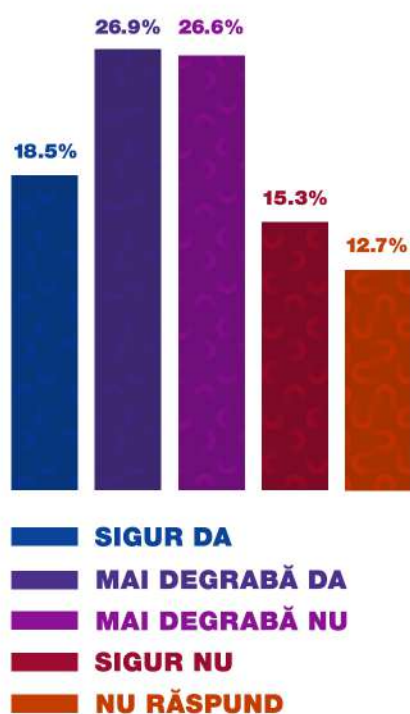
În Republica Moldova, neutralitatea este consacrată constituțional ca un act de voință internă, având inițial rolul de a exclude prezența forțelor militare străine și de a evita apropierea de NATO, iar ulterior a fost investită cu funcții mai largi, inclusiv de susținere a securității naționale și a reglementării pașnice a conflictului transnistrean.

În cadrul sondajului, întrebarea privind „statutul de neutralitate ca mecanism de fortificare a securității naționale în contextul actual” a întrunit 45,4% de opțiuni „cu siguranță da”/„mai degrabă da” și 41,9% „cu siguranță nu”/„mai degrabă nu”. Cea mai mare încredere este exprimată de către etnicii ruși (53,1%), cea mai mică - etnicii moldoveni/români (46,2%) și ucrainenii (46,9%).

⁴ Strategia Securității Naționale a Republicii Moldova.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141253&lang=ro

Credeți că statutul de neutralitate a Moldovei întărește securitatea națională în contextul actual?

		Cu siguranță, da	Mai degrabă, da	Mai degrabă, nu	Cu siguranță, nu	NS/NR
Total		18,5%	26,9%	26,6%	15,3%	12,7%
Genul respondentului:	Masculin	22,2%	25,4%	27,0%	17,0%	8,4%
	Feminin	14,8%	28,4%	26,1%	13,5%	17,1%
Vârsta respondentului:	18-29 ani	15,2%	28,3%	27,3%	11,1%	18,2%
	30-44 ani	17,5%	27,9%	27,9%	14,9%	11,7%
	45-59 ani	22,1%	26,7%	22,9%	19,8%	8,4%
	60 + ani	18,6%	25,7%	27,4%	14,8%	13,5%
Studiile respondentului:	Medii incomplete	16,3%	23,1%	26,0%	17,3%	17,3%
	Medii generale	21,8%	25,8%	27,4%	14,5%	10,5%
	Profesionale tehnice	19,2%	29,2%	25,6%	10,5%	15,5%
Limba de comunicare:	Superioare	17,1%	27,1%	27,6%	21,2%	7,1%
	Română	16,9%	29,2%	26,6%	13,5%	13,7%
	Rusă sau alta	23,6%	19,6%	26,4%	20,9%	9,5%
Etnia respondentului:	Moldovean /român	18,4%	27,8%	26,5%	13,5%	13,8%
	Rus	26,4%	26,7%	17,9%	17,2%	11,8%
	Ucrainean	20,2%	26,7%	19,8%	15,6%	17,6%
	Găgăuz	25,5%	21,9%	19,9%	21,3%	11,4%
Nivelul socio-economic:	Bulgar	25,4%	23,7%	17,1%	20,2%	13,6%
	Nivel scăzut	19,7%	27,4%	24,0%	11,1%	17,8%
	Nivel mediu	18,4%	25,2%	27,2%	19,9%	9,2%
Mediu de reședință:	Nivel înalt	17,4%	28,0%	28,5%	15,0%	11,1%
	Urban	19,9%	26,0%	26,7%	16,2%	11,2%
	Rural	17,4%	27,6%	26,5%	14,5%	14,0%
Regiunea:	Chișinău	20,7%	25,0%	26,4%	17,1%	10,7%
	Nord	17,2%	30,7%	27,0%	12,9%	12,3%
	Centru	17,2%	28,9%	23,9%	12,8%	17,2%
	Sud	19,6%	21,7%	29,7%	19,6%	9,4%

Totuși, în decursul a trei decenii, autoritățile Republicii Moldova nu și-au format o opțiune clară referitor la asigurarea și garantarea neutralității. Astfel, conceptul de finlandizare, invocat uneori în Republica Moldova ca o soluție care ar fi trebuit aplicată, a devenit istorie, Finlanda a considerat că mai bine să facă parte din cadrul unui sistem consolidat de apărare colectivă.

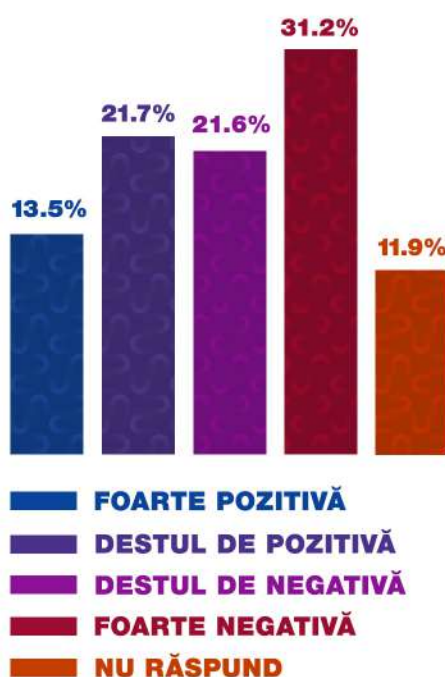
Neutralitatea nu înseamnă dezarmare, aceasta sporește gradul de vulnerabilitate, ci din contra, solicită o armată puternică, bine dotată și rezerviști bine pregătiți. Înarmarea și modernizarea Armatei Naționale sunt în măsură să contribuie la consolidarea apărării naționale și a neutralității, actualmente destul de șubredă, dat fiind caracterul conflictual și anarhic al mediului internațional de securitate. Arhitectura de securitate internațională se schimbă în mod esențial, inclusiv în arealul euroatlantic.

Vom preciza că în măsurările privind asigurarea securității și apărării naționale, neutralitatea este cuplată cu integrarea euroatlantică a Republicii Moldova, această metodologie fiind deficitară, în opinia noastră, fiindcă aderarea la Organizația Atlanticului de Nord nu întrunește exigențele atât de ordin intern, constituțional al Republicii Moldova, cât și regulamentar al NATO. „Dezvoltarea parteneriatului” Republica Moldova-NATO este apreciată „foarte pozitiv”, „destul de pozitiv” de către 35,2% din respondenți, iar 42,8% îl califică drept „foarte negativ”, „destul de negativ”.

În același context, pentru „aderare la NATO” se pronunță 28,3%, împotriva - 47,3%. Notăm că procentul celor care „nu ar participa”, „nu știu, nu m-am decis” și „nu răspund” este destul de mare, fiind de 24,2 la sută. În plus, circa o cincime din respondenți sunt de părere că „posibila extindere a NATO” reprezintă o „problemă gravă cu care se confruntă Republica Moldova la moment”. La acest capitol, etnicii moldoveni/români se dovedesc a fi mai favorabili pentru consolidarea parteneriatului cu Alianța Atlanticului de Nord (ceva mai mult de o pătrime), la polul opus aflându-se etnicii găgăuzi și bulgari.

Ce opinie aveți despre dezvoltarea parteneriatului Republica Moldova - NATO?

		Foarte pozitivă	Destul de pozitivă	Destul de negativă	Foarte negativă	NȘ/NR
Total		13,5%	21,7%	21,6%	31,2%	11,9%
Genul respondentului:	Masculin	13,8%	23,5%	24,4%	30,5%	7,7%
	Feminin	13,2%	20,0%	18,7%	31,9%	16,1%
Vârsta respondentului:	18-29 ani	13,1%	30,3%	22,2%	17,2%	17,2%
	30-44 ani	9,7%	25,3%	21,4%	31,2%	12,3%
	45-59 ani	13,7%	13,7%	22,1%	42,0%	8,4%
	60 + ani	16,0%	20,3%	21,1%	31,2%	11,4%
Studiile respondentului:	Medii incomplete	5,8%	20,2%	19,2%	32,7%	22,1%
	Medii generale	14,5%	16,9%	28,2%	29,8%	10,5%
	Profesionale tehnice	11,4%	24,7%	23,3%	32,0%	8,7%
Limba de comunicare:	Superioare	20,6%	21,8%	16,5%	30,6%	10,6%
	Română	15,4%	26,4%	21,1%	24,7%	12,3%
	Rusă sau alta	7,4%	6,8%	23,0%	52,0%	10,8%
Etnia respondentului:	Moldovean /român	14,7%	24,2%	21,4%	26,5%	13,2%
	Rus	4,2%	13,2%	17,5%	51,4%	13,7%
	Ucrainean	3,5%	13,3%	25,1%	44,7%	13,5%
	Găgăuz	1,6%	4,5%	11,8%	73,7%	8,4%
	Bulgar	1,8%	6,9%	12,2%	64,8%	14,2%
Nivelul socio-economic:	Nivel scăzut	9,1%	21,2%	22,1%	31,3%	16,3%
	Nivel mediu	12,1%	19,4%	19,9%	40,8%	7,8%
	Nivel înalt	19,3%	24,6%	22,7%	21,7%	11,6%
Mediu de reședință:	Urban	17,0%	24,2%	19,9%	30,3%	8,7%
	Rural	10,8%	19,8%	23,0%	32,0%	14,5%
Regiunea:	Chișinău	17,9%	27,9%	16,4%	28,6%	9,3%
	Nord	15,3%	16,0%	31,3%	29,4%	8,0%
	Centru	11,1%	25,6%	20,6%	23,3%	19,4%
	Sud	10,1%	17,4%	16,7%	46,4%	9,4%

„Starea de lucruri în domeniul securității și apărării statului Republica Moldova” este considerată „foarte bună”/„destul de bună” în accepția doar a 25,5% din respondenți, pe când 59,0% o apreciază ca „deloc bună”/„nu chiar bună”. Etnicii moldoveni/români au exprimat opinii mai pozitive cu 29,1%, în timp ce etnicii ucraineni (65,1%) și cei găgăuzi (65,3%) manifestă cel mai înalt nivel de scepticism.

În concluzie, statutul de neutralitate continuă să fie considerat de către majoritatea cetățenilor ca fiind cel mai eficient mecanism de asigurare a securității naționale, dar, în același timp, a alimentat vulnerabilitatea sectorului de securitate și apărare națională, contribuind la neglijarea într-o mare măsură a acestui sector.

3.2. Percepții privind amenințările externe la adresa securității naționale a Republicii Moldova

Cunoașterea percepțiilor și opțiunilor cu privire la securitatea și apărarea națională este chemată să asigure înțelegerea și explicarea acestora în scopul de a formula recomandări de politici și acțiuni. Luând ca bază „Studiul sociologic: percepții publice cu privire la securitate” sus-menționat, constatăm următoarele percepții și opțiuni:

- „Războiul din Ucraina” cu 27,2% și „un război în zonă” cu 18,7% ocupă locurile cinci și, respectiv, șase, în lista „lucrurilor care deranjează cel mai mult la moment”. Sugestiv este că „războiul din Ucraina” deranjează mai mult etnicii moldoveni/români (27,9%) și cei ucraineni (27,8%), iar un „război în zonă” - etnicii găgăuzi (29,1%) și bulgari (26,0%). Etnicii ruși (41,2%) și cei moldoveni/români (40,4 %), spre deosebire de etnicii ucraineni (27,7%), susțin că „războiul din Ucraina” este „una din cele mai grave probleme cu care se confruntă Republica Moldova la moment”. Notăm că această îngrijorare se plasează pe locul șapte, departe de „creșterea prețurilor - 68,04%”, aflată pe primul loc;

- „Pentru” aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană s-au pronunțat 46,9%, iar „pentru” Uniunea Eurasiatică militează 27,5% din cei intervievați, alte răspunsuri au acumulat circa 30%. Etnicii moldoveni/români în proporție de 51,6% predomină în lista opțiunilor pentru Uniunea Europeană, pe când 6,8% din etnicii găgăuzi sunt favorabili (aderării la Uniunea Europeană). Cifrele se inversează privind opțiunile ce țin de aderare la Uniunea Eurasiatică: „pentru”: 61,6% etnicii găgăuzi și 15,1% moldovenii/românii. În același timp, 76,4% din respondenți consideră că „din cauza creditelor oferite de Uniunea Europeană, Republica Moldova are datorii externe foarte mari”, 14,9% nu sunt de acord;
- La „Referendumul privind Unirea Republicii Moldova cu România” se pronunță „pentru” 35,7%, în timp ce 44,0% ar vota „împotriva”. Etnicii moldoveni/români în proporție de 39,3% sunt favorabili Unirii, iar 37,8%, se pronunță împotriva, la polul opus situându-se etnicii găgăuzi cu 2,9% „pentru” și 91,9% „împotriva”;
- La Referendumul privind „integrarea” Republicii Moldova cu Federația Rusă, 28,0% ar vota „pentru” și 50,4% „împotriva”. Astfel, 21,0% dintre respondenți moldoveni/români, 48,7% ruși, 56,4% ucraineni, 67,5% bulgari și 71,7% găgăuzi s-ar pronunța „pentru”, în timp ce 54,2% moldoveni/români, 33,9% ruși, 26,4% ucraineni, 16,6% găgăuzi și 16,7% bulgari aleg opțiunea „împotriva”;
- La întrebarea dacă „Rusia prezintă un pericol pentru securitatea Republicii Moldova”, 45,0% dintre persoanele interviuate consideră „categoric da/mai degrabă da”, iar 48,8% „deloc nu/mai degrabă nu”. Astfel, 49,5% dintre etnicii moldoveni/români s-au pronunțat pentru opțiunea „da”, pe când opțiunea „nu” a fost aleasă de ruși și ucraineni în proporție de 71 la sută, iar etnicii găgăuzi - 90 la sută din intervievați;
- În același timp, 73,6% din respondenți sunt de acord cu afirmația că „Republica Moldova pierde accesul la piețele economice din Rusia și la alte piețe din CSI datorită orientării politicii externe spre Uniunea Europeană”, 16,5% nu sunt de acord și 9,9% nu au răspuns la întrebare.

Constatări:

- Pericolele la adresa securității și apărării naționale ale Republicii Moldova fiind exprimate prin amenințări, riscuri și vulnerabilități, s-au amplificat datorită acțiunilor și efectelor mai multor factori atât de origine internă, dar mai ales de proveniență externă. Lista factorilor interni include capacitățile reduse de funcționalitate a instituțiilor puterii de stat, activitatea unor formațiuni social-politice toxice, susținute din exterior. Capul de afiș al pericolelor din exterior este ținut de Federația Rusă, în condițiile războiului declanșat în proximitatea Republicii Moldova și a atacurilor de tip hibrid la care constant este expusă;
- Societatea din Republica Moldova este profund divizată la capitolul „percepții și opțiuni privind securitatea și apărarea națională” din punctele de vedere ale opțiunilor geopolitice, apartenenței etnice și lingvistice. Pe de o parte, se află etnicii moldoveni/români, pe de alta, etnicii ruși și ucrainenii, bulgarii și găgăuzii. Pe unele paliere discrepanțele sunt mai mici, dar care nu indică asupra coeziunii, în timp ce pe altele spectrul percepțiilor se dovedește a fi destul de extins;
- Strategia securității naționale stabilește expres că principala amenințare externă la adresa securității și apărării naționale a Republicii Moldova provine din partea Federației Ruse, angajată în războiul neprovocat și plenar nejustificat pe care l-a declanșat în proximitate și antrenată în atacuri hibrid împotriva Republicii Moldova. Amenințările și riscurile care se regăsesc în Strategie și-au găsit confirmare în lista problemelor care deranjează mai mult cetățenii;
- Precaritățile de factură geopolitică și etnolingvistică sunt complementate de capacitățile reduse de funcționalitate a instituțiilor puterii de stat, în sensul de încredere modestă a pregătirii unor instituții să exercite eficient obligațiunile de apărare a statului: încrederea în Armata Națională, Ministerul Apărării și Serviciul de Informație și Securitate variază la 27% -29%.

Recomandări:

- A crește sustenabil alocațiile din Produsul Intern Brut pentru sectorul de securitate și apărare națională a Republicii Moldova până la 1,5% în doi-trei ani, în conformitate cu politicile Uniunii Europene, mai ales că 60% din respondenți susțin alocarea investițiilor mai mari în bani și resurse în securitatea statului;
- A fortifica statutul de neutralitate nu atât prin căutarea unor garanții ale neutralității, ci prin modernizarea Armatei Naționale, a întregului sector de securitate și apărare națională, prin parteneriate bilaterale și multilaterale, în special cu Uniunea Europeană, antrenată în elaborarea și implementarea politicilor noi în domeniul apărării și industriei de apărare.

4. FEMEILE ȘI PERCEPȚIILE ASUPRA SECURITĂȚII ÎN REPUBLICA MOLDOVA

ELENA MARZAC

Într-un context regional tensionat, în care provocările la adresa securității devin din ce în ce mai complexe și multidimensionale, pentru buna guvernare a sectorului de securitate este necesar ca vocile tuturor segmentelor sociale să fie integrate în procesul de luare a deciziilor. Printre acestea, femeile reprezintă un grup-cheie atât prin vulnerabilitatea lor crescută în fața anumitor riscuri, cât și prin contribuția semnificativă pe care o au la consolidarea păcii, securității și coeziunii sociale.

Studiul sociologic realizat în perioada ianuarie–februarie 2025 de CBS Research oferă o oportunitate valoroasă de a înțelege percepțiile femeilor din Republica Moldova asupra securității – în sens larg, de la securitatea personală și comunitară până la orientarea geopolitică a statului. Analiza acestor percepții evidențiază diferențe importante față de alte grupuri demografice, subliniind necesitatea unor politici sensibile la gen în domeniul securității.

4.1. Direcția țării și prioritățile percepute

Datele sondajului relevă că, în pofida unei ușoare diferențe procentuale, femeile și bărbații manifestă un nivel similar de scepticism față de direcția în care se îndreaptă Republica Moldova. Doar 36,8% dintre femei consideră că lucrurile merg într-o direcție bună, un procent aproape identic cu cel al bărbaților (37%). Această aliniere de percepții între genuri subliniază o nemulțumire generalizată față de realitățile sociale și economice, și o evaluare critică a modului în care statul răspunde nevoilor cetățenilor.

Totuși, atunci când analizăm în detaliu prioritățile și preocupările, diferențele de gen devin mai evidente. Femeile sunt mai precaute și mai atente la aspectele care țin de bunăstarea zilnică și securitatea socială, și își exprimă nemulțumirea într-un registru mai concret și mai personal.

Problemele care preocupă cel mai mult femeile sunt prețurile (60%) – o problemă percepută acut, având în vedere responsabilitățile frecvente ale femeilor în gestionarea bugetului gospodăriei. Altă preocupare este sărăcia (30%), ceea ce reflectă expunerea crescută a femeilor la vulnerabilitate economică. O alta preocupare, distinctiv feminină, care indică o viziune orientată spre protejarea generațiilor viitoare este viitorul copiilor (39,4%). Instabilitatea politică (35%) – resimțită mai intens de femei ca sursă de incertitudine și risc social. Corupția (32%) și războiul din regiune (18,4%) – în topul temerilor, deși exprimate într-un registru mai puțin politic și mai mult legat de insecuritate cotidiană. Lipsa încălzirii în sezonul rece, semnalează o legătură directă între condițiile de trai și percepția asupra securității personale. Această profilare a răspunsurilor demonstrează că femeile sunt nu doar critice, dar și profund ancorate în realitatea socială și familială, ceea ce le face barometre importante ale bunăstării și coeziunii sociale. Spre deosebire de bărbați, care pot interpreta direcția țării prin prisma unor repere geopolitice sau de sistem, femeile se raportează la impactul direct al politicilor asupra traiului cotidian: costuri, educație, stabilitate, condiții de viață.

Drept urmare, politicile publice ar trebui să țină cont de aceste diferențe de percepții, să prioritizeze domeniile care afectează direct calitatea vieții femeilor și să implice activ femeile în procesele de consultare, planificare și evaluare a politicilor sociale și economice.

4.2. Încrederea în instituțiile guvernamentale și comunitate

Femeile manifestă un nivel moderat, dar specific de încredere în instituțiile statului și în actorii comunitari. De exemplu, aproape 30 % din femei afirmă că pot avea încredere în majoritatea oamenilor, un procent mai mic decât cel al bărbaților (peste 40%). Totuși, încrederea femeilor nu este generalizată, ci selectivă și orientată spre persoane sau instituții apropiate de comunitate și relevante în viața personală și familială. Acestea manifestă un nivel moderat, dar clar conturat de încredere în instituțiile statului și în actorii comunitari, cu un accent pronunțat pe relațiile apropiate și funcțiile percepute ca fiind „de sprijin” în viața de zi cu zi.

Astfel, încrederea femeilor în profesori (63%), preoți (aproape 63%), în administrația locală/primar (60%) și în poliție (46%) este mai mare decât în instituțiile politice (doar 12% au încredere în partidele politice).

Profesorii sunt confirmați ca actori de încredere, în special datorită rolului lor formativ asupra copiilor și legăturii constante cu familiile. Încrederea în preoți semnalează o legătură culturală și spirituală puternică, dar și faptul că biserica este adesea percepută ca sursă de sprijin moral și comunitar, mai ales în lipsa unor servicii sociale dezvoltate. Suportul pentru administrația locală/primarul demonstrează că femeile au mai multă încredere în structurile locale, probabil pentru că le percep mai accesibile și mai apropiate de problemele reale ale comunității. În ciuda criticilor sistemice, poliția este totuși văzută ca un pilon de ordine și protecție, mai ales în contextul violenței domestice sau al insecurității sociale (46 % au încredere în poliție). În schimb, doar 12% din femei au încredere în partidele politice, ceea ce reflectă o profundă neîncredere în instituțiile centrale și în clasa politică, considerată deseori ineficientă, coruptă sau ruptă de realitatea cetățenilor.

Putem constata că femeile din Republica Moldova își manifestă încrederea în instituții în funcție de apropierea emoțională, accesibilitate și relevanța percepută în viața de zi cu zi. Ele nu își plasează încrederea în abstract sau în funcție de discursuri politice, ci în funcție de interacțiunea directă, utilitatea practică și consistența comportamentală a instituțiilor sau actorilor comunitari.

Această orientare spre proximitate poate fi interpretată și ca un reflex de adaptare la o cultură instituțională în care structurile centrale sunt percepute ca distante și puțin receptive la nevoile concrete ale femeilor.

Pentru a răspunde acestei dinamici de încredere, politicile publice ar trebui să fortifice capacitățile instituțiilor locale și să creeze mai multe punți de comunicare directă între femei și autorități; să promoveze lideri comunitari și funcționari de gen feminin în administrația locală, școli și poliție, consolidând încrederea și reprezentarea; să combată neîncrederea în instituțiile politice prin transparență, responsabilizare și inițiative de consultare incluzivă a femeilor în procesele decizionale.

4.3. Securitatea națională și orientarea geopolitică

În ceea ce privește securitatea statului, femeile din Republica Moldova adoptă o poziție mai rezervată față de colaborarea militară externă. Doar 27,4 % din femei susțin aderarea la NATO, comparativ cu 29,3 % din bărbați. Diferența este mică, dar semnificativă din punct de vedere simbolic: reticența femeilor reflectă o preferință pentru evitarea angajamentelor militare și, totodată, o posibilă lipsă de expunere sau acces la informații detaliate despre securitate și apărare.

În schimb, peste 40 % din femei susțin menținerea neutralității Republicii Moldova, ceea ce reflectă preferința pentru o politică externă mai prudentă, centrată pe evitarea conflictelor sau un nivel mai redus de cunoștințe despre securitate și apărare. Neutralitatea este percepută, în special de către femei, nu ca o poziție de izolare, ci ca un garant al păcii și al neimplicării în conflicte externe. Totodată, susținerea neutralității poate indica o informare limitată în ceea ce privește implicațiile și limitările acestui statut în contextul geopolitic actual. Această rezervă poate fi interpretată și prin prisma rolurilor sociale și valorilor de protecție și stabilitate care influențează perspectiva femeilor. Spre deosebire de bărbați, care se pot raporta la securitate într-o cheie strategică sau geopolitică, femeile se ghidează mai mult după impactul imediat al conflictelor asupra vieții de familie, siguranței comunitare și economiei.

Totodată, 45% din femei ar opta pentru integrarea în Uniunea Europeană, în timp ce susținerea bărbaților pentru această opțiune urcă la 48.6%. Aceste date sugerează că femeile susțin vectorul european, dar cu un grad mai mare de rețineră, probabil determinat de preocupările legate de instabilitate, migrație și efectele sociale ale reformelor. Acest fapt poate fi interpretat ca o dovadă că preocupările femeilor demonstrează o viziune complexă, care îmbină dimensiunea geopolitică cu cea socio-economică. Femeile din Republica Moldova privesc securitatea prin lentila vieții cotidiene, nu prin prisma paradigmei militare sau geopolitice. Ele sunt mai preocupate de consecințele concrete ale alegerilor politice – de la migrație și inflație până la siguranța familiilor lor. Această orientare explică susținerea lor mai redusă pentru aderarea la NATO, atașamentul față de neutralitate ca formă de apărare nonconflictuală și suportul moderat, dar stabil, pentru parcursul european.

Pentru ca politicile de securitate și apărare să devină mai incluzive și eficace, este necesară:

1. Informarea specifică și adaptată pentru femei despre rolul NATO, UE și implicațiile geopolitice;
2. Implicarea femeilor în consultările strategice, la nivel local și național, privind securitatea și politica externă;
3. Crearea unor formate accesibile de educație civică și de securitate, care să țină cont de nevoile și preocupările reale ale femeilor.

4.4. Accesul la informație și vulnerabilitate informațională

Femeile declară că au un acces relativ bun la informație (peste 60%), dar exprimă rețineri în ceea ce privește libertatea de exprimare – doar 41% spun că se simt complet libere să-și exprime opiniile în spațiul public. Principalele surse de informare sunt televiziunea (78%), Facebook (61%) și grupurile de familie/prieteni (38%). Femeile urmăresc predominant conținut în limba română (56%), urmat de limba rusă (40%), și manifestă interes mai ales pentru știri sociale și educaționale (48%), informații despre sănătate și familie (37%), mai puțin pentru subiecte politice sau militare. Aceste date subliniază o dependență crescută de media tradițională și canale sociale informale, ceea ce crește riscul de expunere la informații distorsionate sau manipulative, în special în absența unor abilități solide de filtrare critică a conținutului. Interesul pentru politică sau apărare este redus, iar femeile consumă preponderent conținut legat de sănătate, educație, familie și religie.

4.5. Vizibilitatea femeilor în sectorul de securitate

La întrebarea din sondaj „Sunteți de acord că femeile sunt pe larg reprezentate în instituțiile de securitate din Republica Moldova?”, peste 80% din respondenți au răspuns afirmativ, atât femeile, cât și bărbații exprimând proporții similare de răspunsuri pozitive. Această percepție, general favorabilă, ridică o serie de întrebări interesante legate de percepția versus realitate.

În ce măsură sunteți de acord cu afirmațiile:

În Moldova femeile sunt pe larg prezente în instituțiile responsabile și procesele care privesc securitatea?

În Moldova minoritățile etnice sunt reprezentate și în structurile de securitate ale statului (ex. poliție, armată, servicii de informații)?

Credeți că instituțiile de securitate ale statului (ex. poliție, armată, servicii de informații)?

TOTAL DE ACORD

MAI DEGRABĂ DE ACORD

MAI DEGRABĂ DEZACORD

TOTAL DEZACORD

NU RĂSPUND

Procentul ridicat de răspunsuri afirmative – peste 80% – indică faptul că marea majoritate a populației consideră că femeile sunt deja bine reprezentate în domeniul securității. Această percepție poate fi influențată de vizibilitatea crescută a unor femei în funcții-cheie (ex: în ministere, MAI, în poliție sau în cadrul Președinției), campaniile publice și inițiativele de promovare a femeilor în sectorul securității și apărării din ultimii ani, asocieri simbolice între femei și funcții administrative, nu neapărat decizionale. Faptul că femeile și bărbații au răspuns în proporții aproape egale indică o percepție comună, dar nu neapărat una care reflectă experiența reală a femeilor în sistem. Aceasta poate însemna că femeile apreciază progresele făcute în vizibilitatea și accesul la cariere în securitate; sau, alternativ, că există o acceptare a status quo-ului, chiar dacă nivelul de reprezentare efectivă în funcții de comandă sau decizie rămâne modest. În realitate, datele despre personalul din sectorul de securitate (apărare, ordine publică, intelligence) arată că proporția femeilor în funcții executive sau strategice este încă scăzută. Multe femei sunt angajate în poziții de suport sau administrative, nu în comandă operativă. Astfel, percepția populației poate reflecta o înțelegere superficială sau limitată a ceea ce înseamnă „reprezentare” în termeni de influență și decizie, nu doar prezență numerică.

Răspunsurile indică o percepție pozitivă privind prezența femeilor în instituțiile de securitate, dar această percepție poate fi mai degrabă simbolică sau bazată pe vizibilitate publică, decât pe evaluarea calitativă a implicării femeilor în funcții-cheie, influențată de discursuri oficiale și imagine publică, nu neapărat de contactul direct sau date concrete.

Aceasta subliniază nevoia de:

- monitorizare și raportare transparentă a indicatorilor de gen în sistemul de securitate;
- comunicare clară a diferenței dintre prezență numerică și reprezentare reală;
- implicarea femeilor în procesele de elaborare a politicilor în domenii strategice, nu doar în poziții de execuție.

Constatări:

Analiza acestor date evidențiază faptul că femeile au o percepție distinctă asupra securității, diferită de cea a bărbaților sau a altor categorii sociale. Ele sunt preocupate de dimensiuni concrete ale securității – siguranța personală, stabilitatea economică, accesul la servicii – și se simt mai puțin reprezentate în procesele decizionale privind direcția geopolitică sau apărarea națională.

Recomandări:

- Integrarea perspectivei de gen în politicile de securitate și apărare prin programe care includ prioritățile exprimate de femei: protecția împotriva violenței, acces la servicii, educație pentru pace.
- Campanii de informare transmise și accesibile la TV, Facebook, centre comunitare, în formate clare, empaticе, adaptate nivelului de alfabetizare media.
- Implicarea femeilor în procese decizionale și consultative prin consilii locale de securitate incluzive, formare pentru leadership, burse de participare civică.
- Consolidarea rezilienței informaționale prin ateliere de educație media, inițiative pentru combaterea dezinformării, crearea de rețele de „ambasadoare locale” ale securității.
- Promovarea securității umane ca pilon central, unde politicile de securitate trebuie să includă dimensiunile sociale și umane: siguranța în comunitate, accesul la resurse, echitatea de gen.

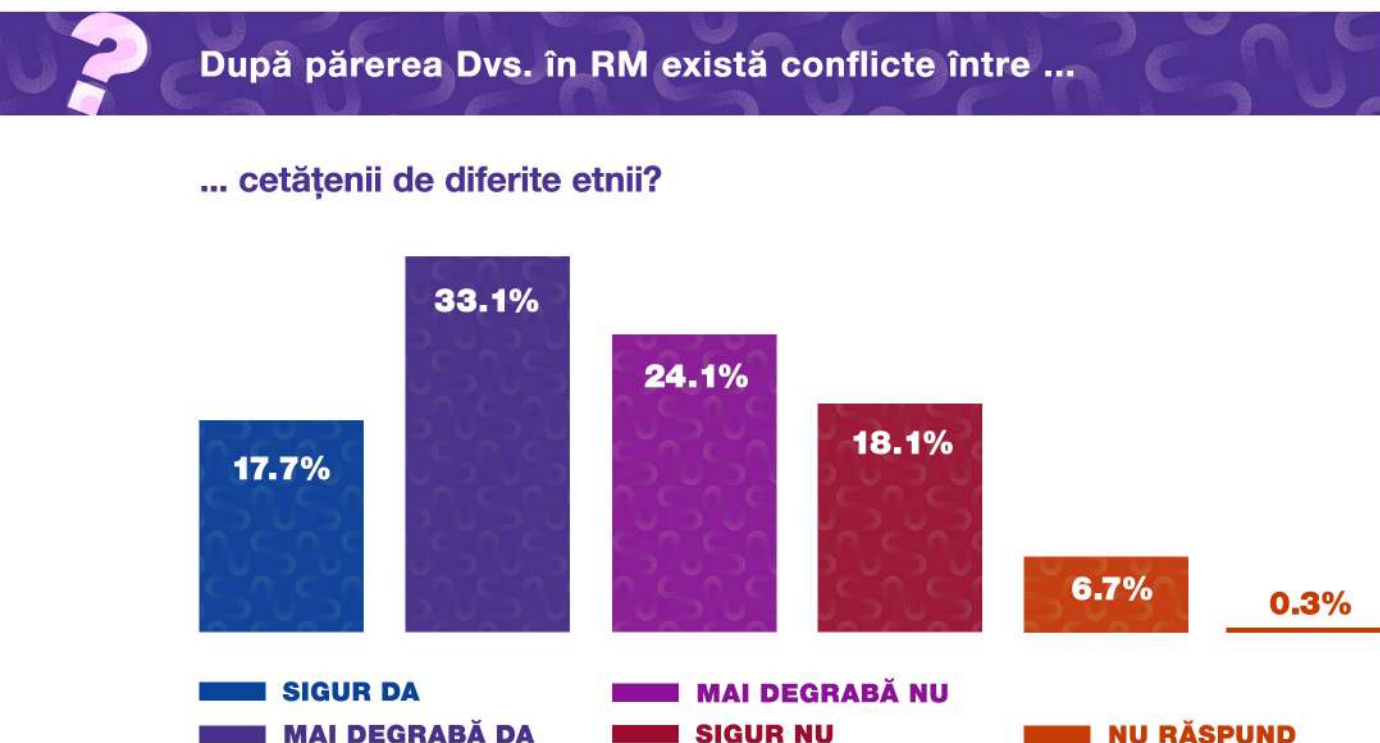
5. SECURITATEA MINORITĂȚILOR ETNICE

MIHAI PEICOV

Problema securității minorităților etnice din Republica Moldova este evaluată relativ pozitiv. Datele obținute în cadrul studiului sociologic oferă o imagine nuanțată: 64% din respondenți consideră că în Republica Moldova nu există conflicte interetnice deschise. Această percepție pozitivă este împărtășită, în proporții relativ similare, de toate grupurile etnice analizate – moldoveni/români (27,6%), ruși (18,7%), ucraineni (16,5%), găgăuzi (17,6%) și bulgari (17,2%).

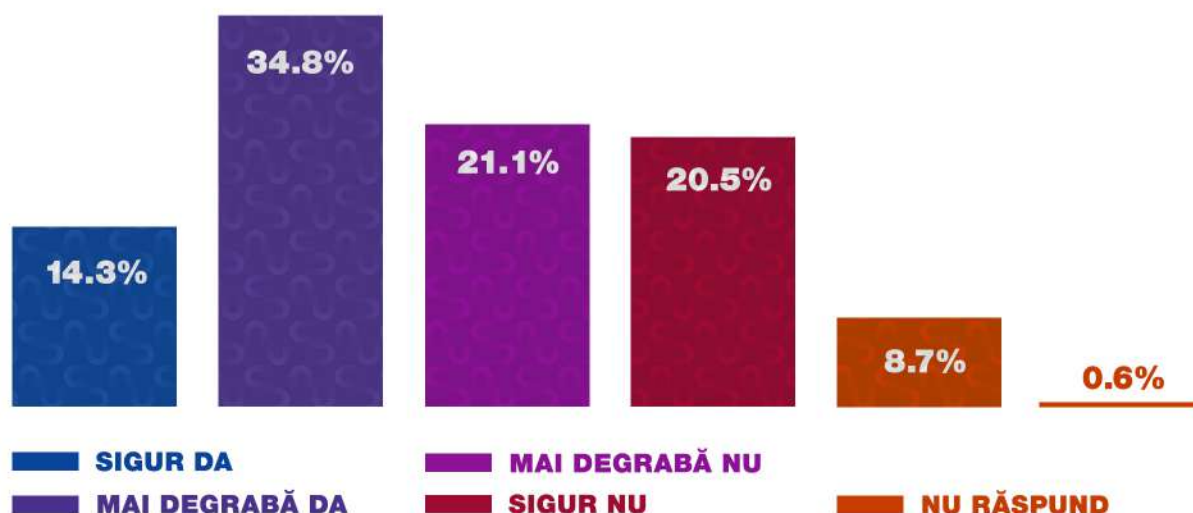
Acest lucru este confirmat de observațiile organizațiilor internaționale. De exemplu, Înaltul Comisar al OSCE pentru Minoritățile Naționale a remarcat numeroase exemple pozitive de cooperare interetnică și coexistență pașnică în Republica Moldova⁶.

Per ansamblu, statul își menține reziliența în fața provocărilor externe, continuând să respecte principiile toleranței. Totuși, rezultatele sondajului relevă o percepție de vulnerabilitate în rândul minorităților, întrucât respondenții tind să creadă că aceste grupuri beneficiază de un nivel mai scăzut de protecție comparativ cu populația majoritară din punct de vedere etnic, în contexte de criză sau conflict – chiar și în absența unor tensiuni deschise." Conform cercetării, 61% din respondenți consideră că minoritățile sunt mai puțin protejate în caz de conflicte armate, 54% în caz de violențe și 48% în caz de catastrofe naturale. De asemenea, 46% din respondenți consideră că minoritățile nu beneficiază de acces egal la justiție în comparație cu majoritatea. Această percepție contribuie la sentimentul general de insecuritate instituțională și marginalizare legală.

⁶ OSCE Minority Chief Kamp Wraps Up Moldova Visit.
<https://www.miragenews.com/osce-minority-chief-kamp-wraps-up-moldova-visit-1438291/>

... grupurile etnice minoritare (ruși, ucraineni, găgăuzi, bulgari) și etnia majoritară (moldoveni/români)?

Această viziune reflectă precauția unei părți a societății cu privire la potențialul statului de a asigura o securitate egală pentru toți cetățenii, indiferent de etnie. Pe deoparte, autoritățile își declară dorința de a păstra diversitatea etnică și culturală și de a asigura protecția minorităților prin implementarea unei politici de incluziune.

Pe de altă parte, reprezentanții minorităților înșiși își exprimă uneori îngrijorarea cu privire la lipsa de protecție a comunităților lor. De exemplu, opiniile sunt diferite cu privire la problema securității internaționale. În contextul securității regionale un număr destul de mare de reprezentanți ai minorităților tind să vadă amenințările provenind din surse diferite (inclusiv din „Occident”), ceea ce indică diferențe în percepția securității între majoritatea populației și minoritățile etnice⁷. Astfel, deși nivelul general de securitate pentru grupurile etnice din Republica Moldova este considerat acceptabil, persistă percepții privind posibilele riscuri care necesită atenție din partea statului și a societății.

5.1 Percepția asupra discriminării și conflictelor sociale

Nivelul de percepție a discriminării și conflictelor sociale în societatea moldovenească este relativ scăzut, cu excepția anumitor grupuri. Conform aceluiași sondaj, majoritatea respondenților nu simt zilnic contradicții interetnice acute. Totuși, 39% din respondenți afirmă că există tensiuni între majoritatea populației și minoritățile etnice. În plus, 59% din respondenți percep conflicte între refugiați și localnici, 53% între religii, iar 51% între generații. Percepția securității minorităților etnice din Republica Moldova este, în ansamblu, una mixtă. Pe de o parte, datele sondajului național din ianuarie–februarie 2025 arată că 64% din respondenți consideră că nu există conflicte interetnice deschise în societate. Această percepție este împărtășită de majoritatea grupurilor etnice – 70% din moldoveni/români, 62% din ruși, 61% din ucraineni, 65% din găgăuzi și 60% din bulgari. Pe de altă parte, percepția vulnerabilității minorităților rămâne ridicată. 61% din respondenți consideră că minoritățile etnice sunt mai puțin protejate în caz de conflict armat. Analiza pe etnii evidențiază următoarele: 67% din ucraineni și 69% din găgăuzi împărtășesc această opinie, comparativ cu 58% din moldoveni/români. Aceleași tendințe se observă și în cazul violențelor (54% total), catastrofelor naturale (48%) și accesului la justiție (46%).

⁷ Lansarea studiului „Percepția populației despre amenințări și instituții de securitate ale Republicii Moldova”.

Aceste date evidențiază existența unor multiple falii de tensiune în societatea Republicii Moldova, care depășesc sfera etnică. Divergențele de percepție dintre populația majoritară și grupurile minoritare reflectă un deficit de încredere în capacitatea instituțiilor statului de a asigura protecție echitabilă pentru toți cetățenii. De asemenea, minoritățile manifestă un grad mai ridicat de scepticism față de securitatea internațională: 36% din respondenții de etnie rusă, 41% din cei găgăuzi și 38% din bulgari identifică principalele amenințări ca provenind dinspre Occident, în contrast cu doar 19% din moldoveni/români.

După părerea Dvs. astăzi în Republica Moldova ...

Vă considerați integrat într-o societate unică a RM?

Guvernul are grijă de toți cetățenii în mod egal, indiferent de etnie?

Considerați că interesele Dvs. sunt reprezentate la nivel național?

Credeți că instituțiile centrale ale RM folosesc o comunicare adecvată cu grupurile etnice?

Unele grupuri etnice sunt privilegiate?

Vă simțiți discriminat de alte persoane din localitate sau din țară din cauza etniei Dvs.?

CATEGORIC DA
MAI DEGRABĂ DA

MAI DEGRABĂ NU

CATEGORIC NU

NU RĂSPUND

Problema discriminării este încă prezentă, manifestându-se mai mult în forme ascunse – stereotipuri, inegalități de oportunități și bariere lingvistice. Observatorii internaționali înregistrează cazuri individuale și domenii de discriminare. De exemplu, Departamentul de Stat al SUA indică faptul că în Moldova are loc discriminarea în muncă a mai multor grupuri, inclusiv a minorităților naționale⁸.

În plus, cel puțin patru cazuri de discursuri de ură utilizate de candidați în timpul campaniei electorale au fost documentate în 2023⁹. Acest lucru indică faptul că discriminarea etnică deschisă a majorității minorităților tradiționale (ruși, găgăuzi, ucraineni) nu este atât de pronunțată în conștiința de masă.

⁸ 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Moldova.

⁹ Experts of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination Welcome the Creation of Specialised Human Rights Commissions in the Republic of Moldova, Ask about Minority Groups in Parliament and Roma Mediators.

Conform sondajului, discriminarea nu este percepută ca un fenomen dominant la nivelul întregii societăți, însă ea rămâne prezentă în rândul comunităților minoritare. Astfel, 39% din respondenți indică existența tensiunilor între majoritari și minoritari, proporție care crește semnificativ în cazul găgăuzilor (52%) și al rușilor (47%), comparativ cu doar 29% din moldoveni/români. Discriminarea este resimțită mai ales în forme indirecte, prin perpetuarea stereotipurilor, barierele lingvistice și inegalitățile în accesul la oportunități. De asemenea, 57% din cei chestionați consideră că statul nu oferă suficiente măsuri de sprijin pentru minorități, iar 43% afirmă că acestea nu beneficiază de un tratament egal în fața legii – percepție împărțită de 51% din ucraineni și 54% din bulgari.

Aceste percepții indică faptul că minoritățile nu se simt pe deplin acceptate și integrate, ci mai degrabă vulnerabile.

Un procent mare din populație consideră că minoritățile sunt mai puțin protejate decât majoritatea în cazuri, precum conflicte armate, violențe sau agresiuni, catastrofe naturale, conflicte interetnice, lipsă de acces egal la justiție. Aceasta reflectă o lipsă de încredere în instituțiile statului în ceea ce privește tratarea echitabilă a minorităților.

5.2. Principalele provocări ale grupurilor minoritare

Potrivit sondajului, minoritățile etnice din Republica Moldova se confruntă cu un set complex de provocări care limitează participarea lor deplină în viața socială, educațională și politică a Republicii Moldova. Cea mai frecvent problemă menționată este bariera lingvistică, indicată de 30% din respondenți fiind mai prezentă în rândul găgăuzilor (45%) și rușilor (38%), comparativ cu moldovenii/românii (17%).

Accesul limitat la educație în limba maternă este de asemenea considerat o problemă importantă de către 30% din respondenți, în special în cazul bulgarilor (42%) și ucrainenilor (39%). Lipsa reprezentării în instituțiile publice este menționată de 22% în total, cu o concentrare mare în rândul rușilor (29%) și găgăuzilor (26%).

De asemenea, accesul la informație este perceput ca problematic: 15% la nivel național, dar 28% în rândul minorităților rusolingve. Lipsa consultărilor publice și absența mecanismelor de dialog instituțional contribuie la o participare civică redusă.

Aceasta afectează accesul la servicii, comunicarea eficientă cu autoritățile, înțelegerea drepturilor și implicarea activă în viața democratică. Același procent de respondenți a identificat drept problemă prioritară și accesul limitat la educație în limba maternă, subliniind atât dificultățile în menținerea identității culturale, cât și inegalitățile în sistemul educațional.

O altă problemă semnificativă este lipsa reprezentării minorităților în instituțiile publice, menționată de 22% din respondenți. Această subreprezentare contribuie la excluderea din procesele decizionale și la perpetuarea marginalizării. Excluderea din viața publică și lipsa de participare civică sunt, de asemenea, probleme recurente, fiind corelate cu accesul redus la informație și cu lipsa mecanismelor de consultare publică. În acest sens, 15% din respondenți au semnalat lipsa accesului la informație ca o problemă prioritară, ceea ce reflectă un obstacol major în calea implicării informate și active a minorităților în procesele democratice.

Provocările evidențiate sunt profund interconectate. Bariera lingvistică limitează accesul la educație și informație, ceea ce afectează participarea și reprezentarea. Lipsa unor politici coerente de incluziune riscă să mențină aceste grupuri în afara proceselor de luare a deciziilor, perpetuând astfel cercul excluziunii și al inegalității.

5.3 Protecția instituțională și socială a minorităților

Studiul sociologic relevă o realitate îngrijorătoare în ceea ce privește percepția minorităților etnice asupra securității, protecției și incluziunii sociale în Republica Moldova. Datele indică faptul că o parte importantă a populației percepe existența unor conflicte sociale și etnice persistente. Sunt menționate tensiuni între grupuri etnice (moldoveni/români și ruși), între refugiați și localnici, dar și între categorii sociale sau religioase. Această percepție alimentează un sentiment general de nesiguranță și distanțare între comunități. În conformitate cu datele sondajului, 62% cred că ele sunt excluse din viața publică, iar 59% afirmă că sunt frecvent marginalizate social. Aceste percepții confirmă faptul că problema nu se limitează la situații izolate, ci reflectă o tendință generalizată.

Există o percepție larg răspândită că minoritățile etnice sunt discriminate în viața de zi cu zi, nu sunt pe deplin acceptate și întâmpină dificultăți în interacțiunea cu instituțiile statului. Studiul arată clar că minoritățile sunt percepute ca fiind mai puțin protejate decât majoritatea în situații critice — conflicte, violențe, catastrofe naturale sau conflicte interetnice. Lipsa de acces egal la justiție este, de asemenea, o preocupare majoră.

Respondenții identifică bariere structurale și instituționale care afectează minoritățile: bariera lingvistică, lipsa accesului la educație în limba maternă, lipsa reprezentării politice și discriminarea simbolică. Acestea indică un sistem în care egalitatea de șanse este mai degrabă un ideal decât o realitate. Mulți oameni din rândul majorității, cât și al minorităților, afirmă că statul nu oferă sprijin suficient grupurilor etnice minoritare. Este resimțită absența unei protecții instituționale reale, iar instituțiile existente sunt percepute ca fiind pasive, formale și adesea ineficiente.

Minoritățile nu se simt pe deplin protejate sau integrate în societate. În mod special, respondenții din rândul minorităților etnice, precum rușii, ucrainenii și găgăuzii indică niveluri mai ridicate de percepție a discriminării și excluziunii. Găgăuzii, în particular, exprimă o neîncredere accentuată față de direcția în care merge țara și față de instituțiile statului. Datele indică o percepție generalizată de insecuritate socială și juridică în rândul minorităților. 67% consideră că acestea sunt mai vulnerabile în situații critice; 62% — că sunt excluse din viața publică; iar 59% — că sunt marginalizate frecvent. În plus, 49% afirmă că minoritățile nu sunt pe deplin acceptate în societate.

Percepția largă a discriminării, a vulnerabilității și a lipsei de reprezentare denotă o criză profundă de încredere în instituțiile statului. Există discrepanțe sistemice în accesul la securitate, justiție și servicii publice. Aceste discrepanțe nu sunt întâmplătoare, ci rezultatul unei politici de integrare fragmentare, fără direcție clară și fără aplicabilitate reală. Protecția instituțională este percepută ca fiind simbolică și insuficientă. Instituțiile responsabile de relațiile interetnice nu au impact vizibil, nu reușesc să gestioneze sau să prevină discriminarea și nu implică activ comunitățile în procesele decizionale.

Constatări:

Analiza percepțiilor minorităților etnice relevă o realitate contradictorie: în timp ce la suprafață coexistența interetnică pare stabilă, datele indică o vulnerabilitate latentă și o încredere scăzută în instituțiile statului. Diferențele în percepțiile despre securitate, accesul la drepturi și protecția legală trebuie luate în considerare în procesul de formulare al politicilor publice.

Recomandări:

- Introducerea unor mecanisme de consultare permanentă a minorităților la nivel local și național;
- Consolidarea programelor de educație interculturală și instruire în drepturile omului;
- Asigurarea accesului echitabil la informație în limbile minorităților;
- Creșterea participării minorităților în viața publică și în instituțiile statului;
- Colectarea și analiza constantă a datelor dezagregate pe etnie, gen, vârstă și regiune;
- Combaterea dezinformării prin campanii de comunicare adaptate grupurilor minoritare.

6. ACCESUL LA INFORMAȚIE ȘI ÎNCREDEREA ÎN MASS-MEDIA ÎN REPUBLICA MOLDOVA

SANDA SANDU

Accesul la informație și nivelul de încredere în mass-media constituie fundamente ale securității informaționale și rezilienței societale, în special în contextul Republicii Moldova. Capitolul analizează percepțiile privind accesul la informații veridice și nivelul de încredere acordat surselor mediatice, pe baza datelor din sondajul național.

Nivelul de încredere în sursele media reprezintă un indicator al rezilienței democratice și al sănătății ecosistemului informațional într-un stat. În contextul Republicii Moldova, datele din sondajul național arată că doar 19% din respondenți au încredere mare sau foarte mare în mass-media națională. În mod paradoxal, încrederea în mass-media din Rusia este mai ridicată (27%), ceea ce sugerează că orientarea geopolitică a consumatorului joacă un rol determinant în încrederea acordată surselor, indiferent de veridicitatea obiectivă a conținutului. În literatură, acest fenomen este explicat prin „*confirmation bias*”¹⁰, conform căruia indivizii caută surse care le confirmă valorile și convingerile preexistente.

Internetul și rețelele sociale, deși marcate de un grad scăzut de încredere declarativă (doar 10–12% exprimă încredere ridicată), funcționează ca spații de explorare a surselor alternative de informație. Această contradicție se explică prin disocierea între încrederea în conținut și percepția asupra libertății platformei: utilizatorii accesează Internetul nu neapărat pentru că îl consideră credibil, ci pentru că le oferă o pluralitate de perspective și autonomie în selecția informației¹¹.

Această tendință este confirmată și de cercetările¹² realizate în Europa de Est, care subliniază rolul rețelilor digitale ca instrumente de reconfigurare a relației dintre public și jurnalism¹³. Chiar dacă încrederea instituțională rămâne joasă, tinerii utilizatori din Republica Moldova declară că platformele online le oferă oportunități de a evalua critic narațiunile dominante și de a accesa perspective care nu se regăsesc în mass-media tradițională. Astfel, încrederea nu mai este orientată spre instituția media per se, ci spre capacitatea personală de a naviga informația – un proces care redefinește raportul dintre consumator și producătorul de conținut.

6.1 Accesul populației la informații veridice

Majoritatea populației din Republica Moldova consideră că are acces liber la informație, cu 26,6% din respondenți afirmând că „în foarte mare măsură” și alți 38% – „în mare măsură”. Astfel, peste 60% exprimă o percepție general pozitivă privind accesul la informații, în special în rândul tinerilor, persoanelor cu studii superioare și celor care comunică în limba română. Doar 8,5% consideră că nu au deloc acces, ceea ce arată un nivel relativ redus de excludere informațională percepută.

¹⁰ Nickerson, R. S. Confirmation bias: A ubiquitous phenomenon in many guises. In: Review of General Psychology, 2(2), 175–220

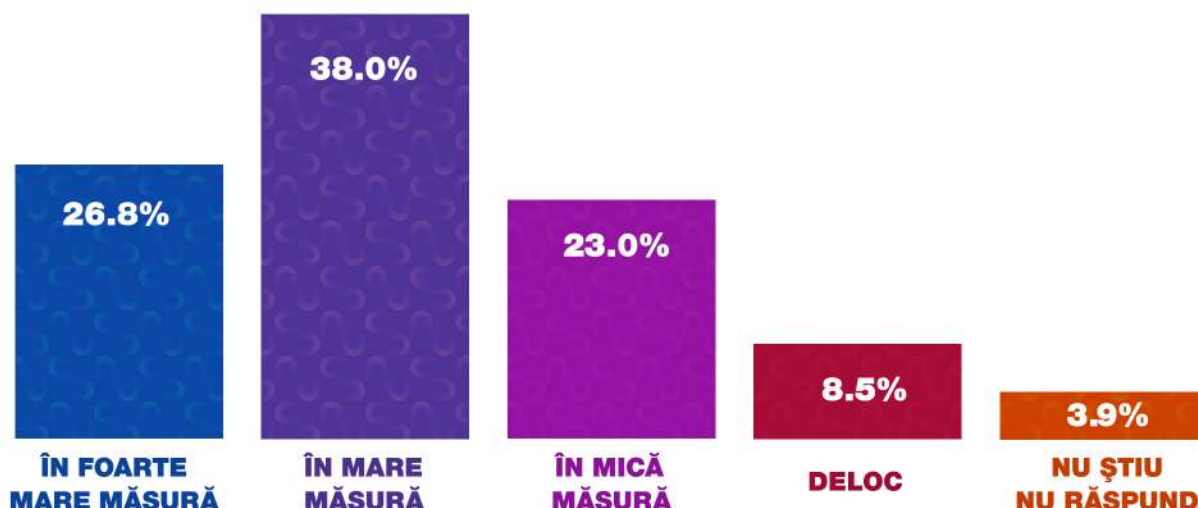
¹¹ Fletcher, R., & Nielsen, R. K. (2017). Are news audiences increasingly fragmented? A cross-national comparative analysis of cross-platform news audience fragmentation and duplication. In: Journal of Communication, 67(4), 476–498.

¹² Boshnakova, D., Dankova, D. (2023). The Media in Eastern Europe. In: Papathanassopoulos, S., Miconi, A. (eds) The Media Systems in Europe. Springer Studies in Media and Political Communication. Springer, Cham.

¹³ Hooked on the Feed: An Analysis of How Facebook, TikTok, and X Shape Information Consumption in Eastern Europe

În ce măsură considerați că oamenii ca Dvs. au acces liber la informație?

Totuși, analiza pe criterii etnice arată diferențe importante. Persoanele din minoritățile rusolingve, inclusiv găgăuzii, ucrainenii și bulgarii, tind să perceapă un acces mai limitat, cu procente mai ridicate pentru „în mică măsură” sau „deloc”. De exemplu, doar 12% din ucrainenii și 14,9% din bulgarii consideră că au acces în „foarte mare măsură”, în contrast cu peste 30% din vorbitorii de română. Acest decalaj reflectă bariere lingvistice, neîncredere în sursele oficiale sau percepții de excludere din spațiul informațional dominant.

Factorii demografici influențează în mod semnificativ percepția accesului informațional. Persoanele în vârstă și cele din segmentele economice defavorizate manifestă un scepticism profund, explicabil prin nivelul redus de alfabetizare digitală și dependența exclusivă de televiziunea terestră. În plus, această populație este adesea expusă la narațiuni distorsionate, nefiltrate critic.

Din perspectivă psihosocială, războiul din Ucraina și instabilitatea structurală a regiunii contribuie la exacerbarea sentimentului de insecuritate cognitivă. În consecință, persoanele apelează la cercuri interpersonale pentru validarea informației, ceea ce intensifică polarizarea și închide spațiul informațional într-un ecosistem.

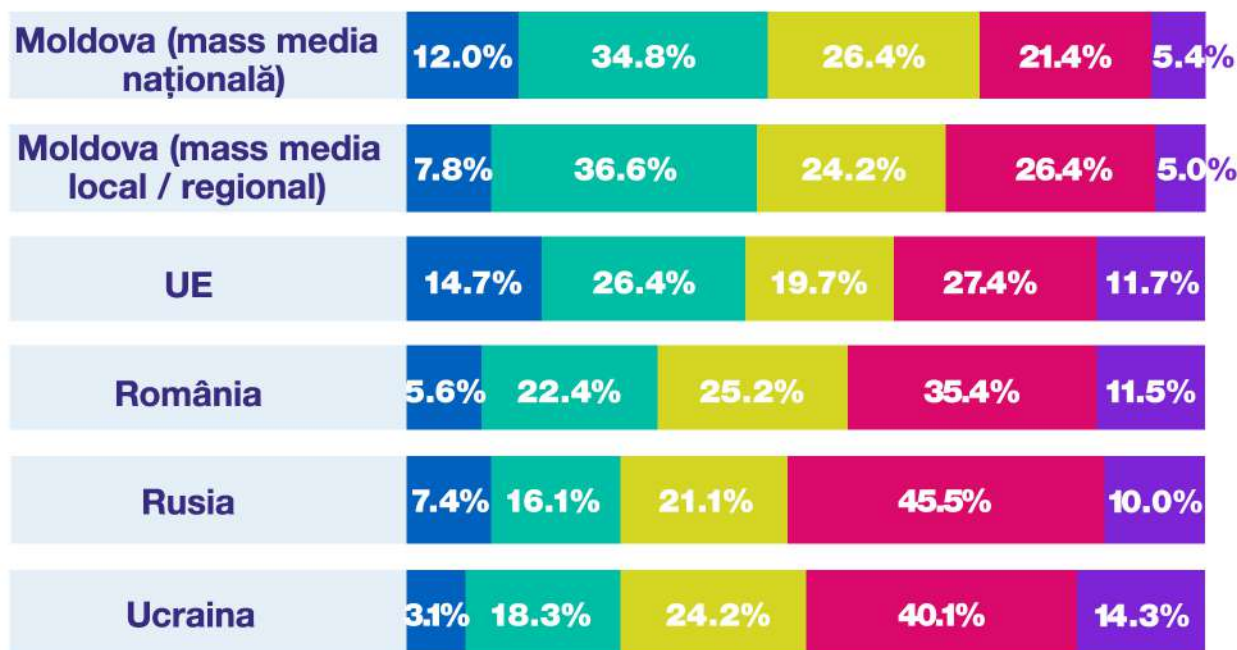
Această auto filtrare a conținutului informațional, prevalentă în rândul minorităților, generează „bule informaționale” endogene. Corelarea acestor date cu rezultatele din studiul realizat anterior de în UTA, majoritatea respondenților identifică sursele rusești drept cele mai credibile, ceea ce implică o preferință ideologică și o distanțare culturală față de spațiul informațional național.

6.2 Nivelul de încredere în sursele media (TV, radio, platforme online)

Încrederea în mass-media este scăzută în general, indiferent de sursă. Doar aproximativ 12% au „foarte multă încredere” în presa națională din Moldova, iar procentul este și mai mic în cazul presei locale (7,8%) și a mass-media din România (5,6%). UE se bucură de cea mai mare încredere (14,7% „foarte multă încredere” și 26,4% „oarecare”), în timp ce Rusia și Ucraina înregistrează cele mai mari rate de neîncredere (45–40% nu au deloc încredere). Acest lucru indică o fragmentare severă a spațiului informațional și un nivel ridicat de scepticism general.

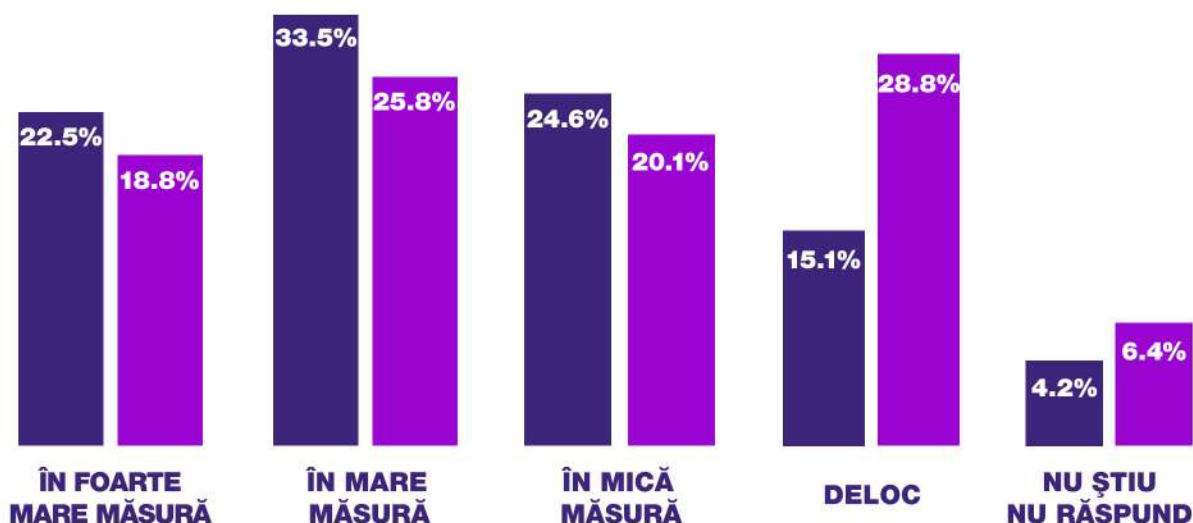
Câtă încredere aveți în mass media (TV, radio, ziare, internet) din ... ?

La nivel etnic, minoritățile rusolingve manifestă o încredere semnificativ mai mare în presa din Rusia (de exemplu, 57% din găgăuzi și 48% din ruși au încredere în mass-media rusă) și mult mai redusă în presa din UE sau România. În schimb, vorbitorii de română, moldovenii și cei cu orientare pro-europeană arată o preferință pentru presa din UE sau România. Aceste diferențe subliniază influența geopolitică asupra consumului media și a formării opiniilor publice.

În ce măsură Dvs. personal vă simțiți liber ... ?

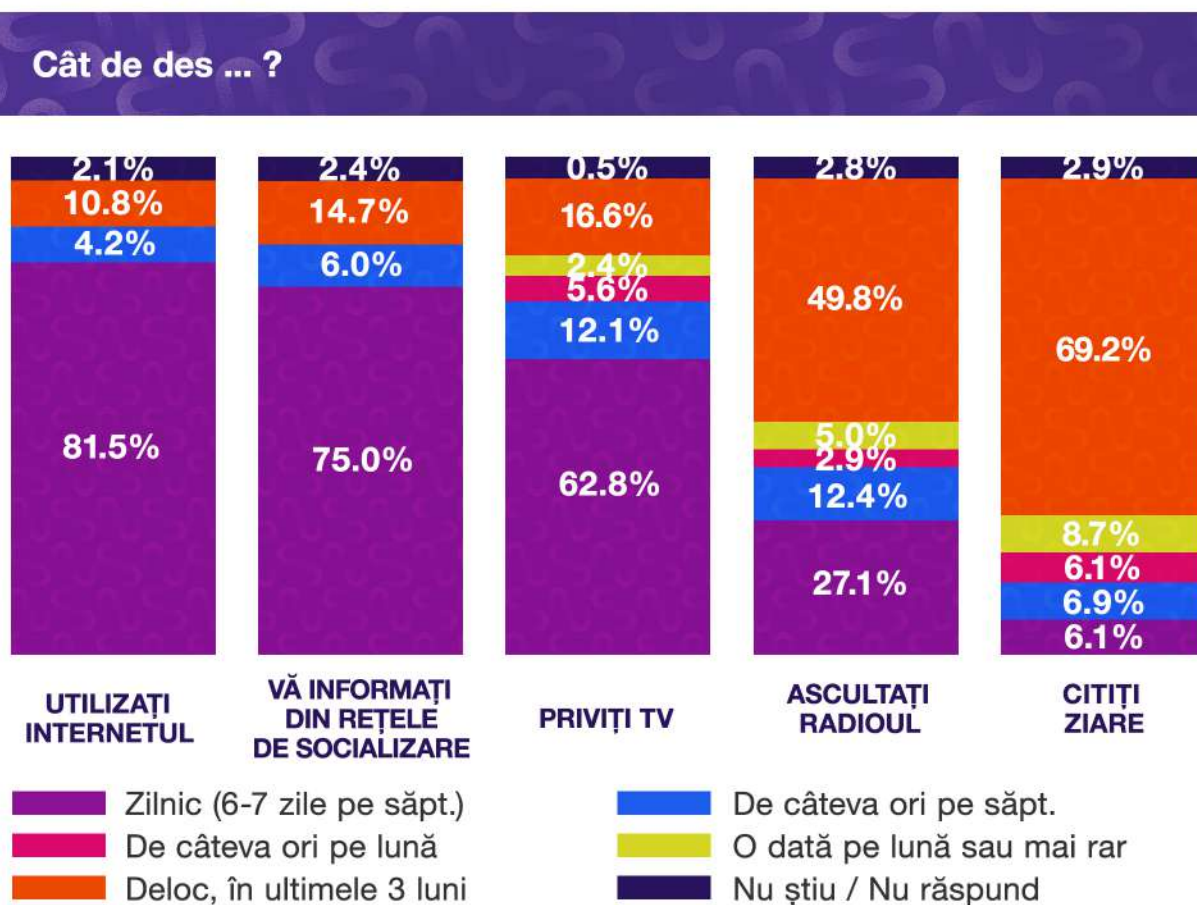

- ... de a spune ceea ce credeți despre conducerea țării
■ ... de a ieși în stradă și de a protesta față de deciziile luate de conducerea țării

Privind libertatea de exprimare, aproximativ 56% din respondenți se simt în mare sau foarte mare măsură liberi să-și exprime opiniile despre conducerea țării, iar aproape jumătate (44%) se simt la fel în privința participării la proteste. Tinerii și persoanele cu studii superioare exprimă cel mai ridicat nivel de libertate percepută, în timp ce femeile, vârstnicii și persoanele cu nivel educațional scăzut sunt mai reținute. Datele sugerează o diferență clară între libertatea discursivă și cea acțională, cu protestul perceput ca mai riscant.

La nivel etnic, există diferențe notabile. Persoanele care se identifică drept moldoveni sau români se simt mai libere decât minoritățile în exprimarea criticilor sau participarea la proteste. Doar 16–18% din ruși, ucraineni și găgăuzi declară că se simt „în foarte mare măsură” liberi să iasă în stradă, față de peste 25% din moldoveni. Aceste date pot reflecta un nivel mai ridicat de autocenzură, neîncredere în stat sau teama de repercusiuni în rândul minorităților.

6.3. Modele de consum media

Ponderea răspunsurilor: Zilnic (6-7 zile pe săptămână)		Cițiți ziare	Ascultați radioul	Priviți TV	Utilizați Internetul	Rețele de socializare
Total		6,1%	27,1%	62,8%	81,5%	75,0%
Genul respondentului:	Masculin	5,1%	33,8%	63,3%	82,6%	74,6%
	Feminin	7,1%	20,3%	62,3%	80,3%	75,5%
Vârsta respondentului:	18-29 ani	6,1%	9,1%	27,3%	98,0%	93,9%
	30-44 ani	1,9%	17,5%	49,4%	90,9%	83,8%
	45-59 ani	4,6%	30,5%	68,7%	84,7%	78,6%
	60 + ani	9,7%	38,8%	83,1%	66,7%	59,5%
Studiile respondentului:	Medii incomplete	3,8%	25,0%	65,4%	67,3%	58,7%
	Medii generale	5,6%	25,0%	62,9%	78,2%	68,5%
	Profesional tehnice	5,0%	30,1%	71,2%	82,6%	76,7%
	Superioare	9,4%	25,9%	51,2%	91,2%	87,6%
Limba de comunicare:	Română	5,7%	29,6%	65,8%	80,3%	74,2%
	Rusă sau alta	7,4%	18,9%	53,4%	85,1%	77,7%

Etnia respondentului:	Moldovean /român	5,8%	26,1%	63,0%	82,9%	76,5%
	Rus	5,4%	19,0%	52,1%	84,0%	76,1%
	Ucrainean	4,3%	25,2%	61,2%	76,6%	68,8%
	Găgăuz	1,6%	15,8%	59,6%	80,7%	70,3%
	Bulgar	2,4%	19,2%	65,9%	81,3%	70,7%
Nivelul socio – economic:	Nivel scăzut	4,8%	33,7%	69,2%	63,0%	54,3%
	Nivel mediu	8,3%	22,3%	68,4%	87,9%	80,1%
	Nivel înalt	5,3%	25,1%	50,7%	93,7%	90,8%
Mediu de reședință:	Urban	7,2%	23,5%	54,2%	87,0%	82,3%
	Rural	5,2%	29,9%	69,8%	77,0%	69,2%
Regiunea:	Chișinău	7,9%	18,6%	42,9%	90,7%	85,7%
	Nord	9,2%	25,2%	63,8%	81,0%	73,0%
	Centru	4,4%	36,7%	74,4%	78,3%	73,3%
	Sud	2,9%	25,4%	66,7%	76,8%	68,8%

Internetul și rețelele sociale sunt principalele surse de informare zilnică în Republica Moldova, cu 81,5% și respectiv 75% din respondenți care le accesează zilnic. Privitul la TV rămâne relevant (62,8%), în special în rândul vârstnicilor, în timp ce ascultatul radioului și cititul ziarelor au scăzut dramatic. Doar 6,1% citesc ziare zilnic, ceea ce indică o tranziție clară spre mediile digitale.

În rândul minorităților etnice, utilizarea internetului și a rețelelor sociale rămâne ridicată, însă în unele cazuri (cum ar fi găgăuzii și bulgarii) frecvența zilnică este ușor mai scăzută față de media națională. De exemplu, doar 68,8% din găgăuzi și 70,3% din bulgari folosesc zilnic rețelele sociale. Aceste discrepante pot fi corelate cu nivelul de educație, vârstă și acces la infrastructură digitală.

Conținutul este accesat, în principal, în limba română (76,3%) și rusă (62,2%), iar engleza este folosită marginal (8,7%). Tinerii, cei cu studii superioare și populația urbană, tind să acceseze mai frecvent conținut în limba engleză, indicând o expunere mai mare la surse internaționale. Conținutul în alte limbi este nesemnificativ, iar doar 2,3% declară că nu accesează deloc informații online.

Minoritățile etnice rusolingve se orientează clar către limba rusă pentru informare. De exemplu, peste 96% din ruși, găgăuzi și ucrainenii accesează conținut în limba rusă. În același timp, doar 5–18% din aceștia accesează conținut în limba română. Acest fapt reflectă o segmentare lingvistică profundă a spațiului informațional digital, ceea ce poate avea implicații asupra coeziunii sociale și expunerii selective la narațiuni diferite.

6.4. Tipuri de conținut urmărit pe rețelele sociale

Facebook și YouTube domină preferințele de informare, fiind platformele unde se consumă preponderent știri, conținut politic și educațional. TikTok, Instagram și Telegram sunt mai populare pentru divertisment și sunt folosite în special de publicul tânăr. De exemplu, pe TikTok, aproape 40% din utilizatori urmăresc conținut de divertisment, iar doar 21% accesează știri sau conținut politic.

La nivel etnic, minoritățile precum rușii, găgăuzii și bulgarii preferă Odnoklassniki și Vkontakte, dar acestea sunt utilizate mai ales pentru comunicare și divertisment, nu pentru știri sau educație. De exemplu, doar 4,3% din utilizatorii de Vkontakte urmăresc conținut politic, în timp ce 80,8% declară că nu folosesc platforma pentru informare. Aceste tendințe subliniază o divizare nu doar lingvistică, ci și la nivel de platformă specifică în consumul informațional.

Analiza accesului la informație și a încrederii în mass-media din Republica Moldova relevă o fragmentare sistemică a spațiului informațional, configurată pe axe etnice, lingvistice și socio-economice. În timp ce televiziunea rămâne hegemonică în ceea ce privește penetrarea, legitimitatea sa epistemică este grav compromisă. Platformele digitale cresc în relevanță, dar insuficiența gândirii critice le transformă în canale de vulnerabilitate. În acest context, e necesar un program național de alfabetizare media, democratizarea accesului la surse credibile în toate limbile utilizate în țară și reconectarea comunităților informaționale la un cadru comun de referință narativă.

Constatări:

Datele analizate reflectă o societate moldovenească profund fragmentată informațional și lingvistic, în care accesul la informație, nivelul de încredere în mass-media și tipurile de conținut consumat variază semnificativ în funcție de etnie, limbă, vârstă și statut socio-economic. Minoritățile etnice accesează în mod disproporționat surse în limba rusă și platforme specifice (cum ar fi Odnoklassniki sau Vkontakte), unde conținutul politic și educațional este mai puțin urmărit, iar nivelul de încredere în presa din UE sau România este scăzut. Acest peisaj mediatic polarizat influențează percepțiile despre democrație, libertate de exprimare și coeziune socială. Pentru a contracara aceste diviziuni și a consolida reziliența democratică, este necesară o intervenție strategică în politicile de comunicare publică și alfabetizare media.

Recomandări:

- Promovarea campaniilor de alfabetizare media adaptate canalelor și platformelor utilizate. Aceste campanii ar trebui să includă informații despre identificarea știrilor false, înțelegerea surselor credibile și riscurile dezinformării. Mesajele trebuie să fie cultural relevante și distribuite pe platformele accesate frecvent de grupurile țintă.
- Diversificarea și adaptarea conținutului informativ oficial pe rețelele preferate de minorități. Autoritățile și societatea civilă trebuie să fie prezente acolo unde publicul se informează, oferind conținut verificat și accesibil. Aceste platforme pot deveni canale utile pentru diseminarea rapidă a informației publice, dacă sunt gestionate strategic.
- Sprijinirea dialogului interetnic prin platforme digitale comune și inițiative de conținut colaborativ. Proiectele care implică tineri din diferite comunități în producerea de conținut media pot combate stereotipurile și promova înțelegerea reciprocă. Spațiile digitale trebuie transformate din zone de segregare informațională în locuri de întâlnire și colaborare.

7. VULNERABILITATEA LA DEZINFORMARE ȘI MANIPULARE INFORMAȚIONALĂ

MIHAIL SIRKELI

Această secțiune examinează gradul de vulnerabilitate informațională a societății din Republica Moldova, cu un accent deosebit pe influența pe care o exercită narațiunile propagandistice promovate de Federația Rusă asupra percepțiilor publice și asupra diferitelor grupuri sociale. În contextul unui spațiu mediatic fragmentat și al unei societăți multilingve, sunt analizate mecanismele prin care dezinformarea pătrunde și se consolidează în rândul populației.

Analiza urmărește să răspundă unor întrebări esențiale: cât de rezistentă este societatea moldovenească în fața dezinformării? Ce impact are limba în care este consumat conținutul media asupra receptivității la mesaje manipulative? Prin ce canale ajung narațiunile propagandistice ale Federației Ruse să fie difuzate în Republica Moldova? Și nu în ultimul rând, în ce măsură presa locală contribuie – intenționat sau involuntar – la circulația acestor mesaje?

Prin explorarea acestor dimensiuni, secțiunea își propune să contureze o imagine clară a riscurilor informaționale la care este expusă Republica Moldova, precum și a factorilor interni și externi care alimentează aceste vulnerabilități.

7.1 Expunerea la știri false și manipulare

Pentru a evalua vulnerabilitatea informațională, respondenții au fost invitați să-și exprime acordul sau dezacordul față de o serie de afirmații care reflectă receptivitatea la narațiuni manipulative. Rezultatele arată că o parte semnificativă a populației manifestă incertitudine față de veridicitatea informațiilor consumate, iar nivelul de alfabetizare media rămâne scăzut, mai ales în rândul grupurilor vulnerabile (vârșnici, minorități etnice, locuitori din zonele rurale). După cum arată rezultatele sondajului, mai mult de 60 % din respondenții din comunitățile găgăuze și bulgare cred că Republica Moldova este controlată de ONG-uri finanțate din Occident.

O mare parte a respondenților cred în dezinformarea despre UE

Ponderea răspunsurilor:		Occidentul special oferă ajutoare sub formă de armament RM pentru a o lipsi de neutralitate ca să existe un motiv legitim să fie atacată de către Rusia		UE impune Moldovei reforme economice, care înrăutățesc nivelul de trai al cetățenilor		Georgia a înregistrat creșteri economice, după ce a renunțat la integrarea în UE		Conducerea Moldovei, promovează drepturile minoritățile sexuale la cerința UE		Moldova nu va avea creștere economică atât timp cât va fi asigurată cu resurse energetice scumpe		Moldova este o piață de desfacere de unde UE cumpără organe umane	
+ „Complet de acord Mai degrabă de acord” - „Mai degrabă nu sunt de acord Deloc nu sunt de acord”		+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Total		31,8%	45,2%	48,5%	36,7%	19,1%	29,7%	52,8%	23,9%	68,2%	16,0%	15,9%	34,5%
Genul respondentului:	Masculin	33,1%	49,7%	51,8%	38,6%	20,0%	34,5%	54,2%	21,0%	68,3%	19,3%	14,4%	35,5%
	Feminin	30,5%	40,9%	44,9%	34,6%	18,2%	25,3%	51,3%	26,9%	68,2%	12,9%	17,3%	33,4%
Vârsta respondentului:	18-29 ani	34,6%	34,6%	38,3%	42,5%	19,2%	27,0%	34,0%	40,4%	67,3%	9,6%	10,7%	55,3%
	30-44 ani	31,3%	46,3%	48,3%	37,9%	17,9%	31,3%	55,2%	20,7%	61,2%	22,3%	18,3%	28,7%
	45-59 ani	32,8%	41,0%	61,4%	21,5%	24,6%	26,2%	67,2%	12,8%	75,4%	13,1%	14,3%	27,1%
	60 + ani	30,3%	51,2%	45,0%	42,4%	16,8%	32,0%	50,0%	26,3%	68,9%	16,8%	17,0%	34,7%
Studiile respondentului:	Medii incomplete	27,3%	31,8%	50,0%	25,0%	13,7%	15,9%	51,6%	16,6%	59,1%	11,4%	25,0%	21,6%
	Medii generale	30,2%	45,3%	53,5%	38,0%	22,6%	41,5%	50,7%	26,8%	67,9%	11,3%	11,2%	28,2%
	Profesional tehnice	34,9%	46,8%	50,9%	32,7%	17,5%	26,6%	52,8%	24,5%	72,5%	14,7%	18,2%	40,9%
	Superioare	31,9%	50,6%	40,5%	49,4%	22,0%	33,0%	57,0%	25,3%	68,2%	23,1%	10,1%	40,5%
Limba de comunicare:	Română	26,3%	51,3%	42,2%	43,0%	14,8%	31,7%	48,5%	27,0%	65,7%	17,4%	13,5%	38,4%
	Rusă sau alta	52,4%	22,2%	65,9%	18,9%	34,9%	22,2%	64,7%	15,3%	77,7%	11,1%	22,3%	23,6%
Etnia respondentului:	Moldovean /român	26,6%	49,2%	44,7%	39,7%	15,3%	31,1%	50,8%	24,5%	63,5%	18,0%	13,5%	35,6%
	Rus	56,0%	31,0%	59,1%	26,6%	38,0%	22,9%	65,1%	19,8%	72,7%	14,9%	23,6%	26,2%
	Ucrainean	60,3%	26,0%	69,4%	14,0%	33,1%	17,5%	65,0%	15,6%	76,0%	11,1%	27,4%	23,2%
	Găgăuz	68,5%	13,4%	80,7%	9,9%	27,1%	15,2%	83,2%	7,4%	87,9%	5,3%	19,2%	15,7%
Nivelul socio-economic:	Bulgar	63,7%	18,4%	76,1%	10,1%	28,0%	17,3%	71,4%	12,4%	82,2%	4,4%	27,4%	13,9%
	Nivel scăzut	26,0%	41,0%	49,1%	31,5%	15,0%	23,0%	45,3%	23,1%	65,0%	14,0%	18,5%	27,8%
	Nivel mediu	36,3%	51,7%	50,4%	36,5%	19,8%	36,3%	59,1%	21,7%	69,3%	15,4%	17,4%	31,3%
	Nivel înalt	33,3%	43,5%	45,4%	42,4%	22,2%	30,5%	53,6%	27,3%	70,4%	18,5%	11,2%	45,4%
Mediu de reședință:	Urban	35,9%	44,6%	47,8%	41,3%	20,9%	36,7%	52,9%	27,6%	69,7%	18,0%	16,6%	42,7%
	Rural	28,2%	45,6%	48,9%	33,2%	17,5%	23,8%	52,7%	21,2%	66,9%	14,4%	15,2%	28,3%
Regiunea:	Chișinău	36,6%	42,2%	39,1%	52,1%	19,7%	33,8%	44,9%	33,3%	59,1%	24,0%	10,1%	59,4%
	Nord	34,2%	53,9%	54,0%	31,0%	22,4%	26,3%	64,4%	14,9%	79,0%	9,2%	18,3%	20,7%
	Centru	19,5%	50,6%	40,9%	34,5%	11,4%	39,1%	45,2%	26,9%	63,2%	18,3%	18,3%	32,3%
	Sud	40,0%	30,8%	60,2%	31,5%	24,7%	16,9%	56,2%	21,9%	72,3%	12,4%	15,0%	30,1%

Principalele surse de informare rămân televiziunile, urmate de rețelele sociale. Accesul frecvent la surse neoficiale sau propagandistice favorizează confuzia și propagarea știrilor false. Sondajul indică o expunere și mai ridicată la influența narațiunilor anti-UE, peste 60% consideră că afirmațiile false despre UE sunt adevărate.

Tabelul relevă o receptivitate crescută a minorităților față de afirmații de tip propagandistic. De exemplu, 76,1% din bulgari și 69,4% din găgăuzi sunt de acord că „Occidentul oferă armament pentru ca Moldova să fie atacată de Rusia”, în contrast cu 26,6% din moldoveni/români. Peste 80% din minorități susțin ideea că Republica Moldova nu va avea creștere economică fără resurse ieftine și că UE impune reforme dăunătoare, ceea ce indică o înrădăcinare a narativelor antieuropene. Aceste opinii reflectă nu doar divergențe ideologice, ci și consecințele unui mediu informațional distorsionat și nefiltrat critic.

7.2. Încrederea în narațiunile despre Ucraina și Rusia

Sondajul a inclus o întrebare-cheie privind percepția agresiunii Federației Ruse împotriva Ucrainei. Răspunsurile evidențiază o polarizare evidentă. Doar 26,7 % susțin că ceea ce se întâmplă acum în Ucraina este o invazie ilegală și nejustificată a Federației Ruse, iar peste 40% din respondenți susțin viziunea Rusiei care oficial se numește „Operațiunea specială militară de denazificare a Ucrainei”. Aceste date se explică prin faptul că comunitățile de găgăuzi și de bulgari din Republica Moldova, fiind puternic rusificate timp de mai multe decenii, se află sub influența informațională și culturală a ceea ce se numește Russkii mir. Despre ceea ce se întâmplă în lume, comunitatea găgăuză și bulgară mai multe decenii se informează preponderent din mass-media din Federația Rusă. Din propaganda rusească, comunitatea găgăuză și bulgară au consumat și narațiunile promovate de Moscova despre Ucraina, despre istorie și geopolitică, și, ceea ce este mai important în contextul studiului dat, au consumat narațiuni despre viziunea Federației Ruse în raport cu Ucraina, dar mai ales argumentele și motivele regimului de la Kremlin¹⁵ de a declanșa războiul împotriva Ucrainei.

Influența propagandei din Federația Rusă asupra comunității bulgare și găgăuze s-a constatat și de alte studii, precum cele realizate de Institutul de Politici Publice, focusate pe UTA Găgăuzia și Taraclia în 2011, 2015 și 2021¹⁶. În același timp, noi observăm lipsa de solidaritate față de Ucraina în contextul ultimelor atacuri ale armatei Federației Ruse asupra infrastructurii civile¹⁷ care cauzează victime în rândul civililor. Politicienii care se consideră în Republica Moldova ca fiind prorusi nu au reacționat la nenumărate atacuri ale Federației Ruse asupra civililor din Ucraina. Ba mai mult, nu au reacționat când trei drone rusești au intrat în Republica Moldova și au explodat în UTA și în raionul Taraclia¹⁸. Unii deputați din Parlamentul RM din partidul socialiștilor, cum ar fi Bogdan Țârdea, au negat faptul că Federația Rusă ar fi lansat atacuri cu rachete asupra infrastructurii civile din Ucraina, soldate cu zeci de morți¹⁹. Un asemenea comportament din partea persoanelor care dețin statutul de deputat, transmite semnale susținătorilor sau partidelor lor că agresiunea Federației Ruse ar fi legitimă.

¹⁵ Sub motivele și argumentele Federației Rus de a declanșa războiul împotriva Ucrainei se are în vedere ceea ce a comunicat Vladimir Putin ca motiv de începe așa zisă operațiune specială militară.

¹⁶ Institutul de Politici Publice | Moldova între Est și Vest: Viziuni din Găgăuzia și Taraclia.

¹⁷ После ракетного удара по Кривому Рогу в больницах остаются 33 пострадавших, половина — в тяжелом состоянии

¹⁸ В Молдове взорвались три боевых дрона, посла России вызвали в МИД, в Кишиневе закрывают «Русский дом».

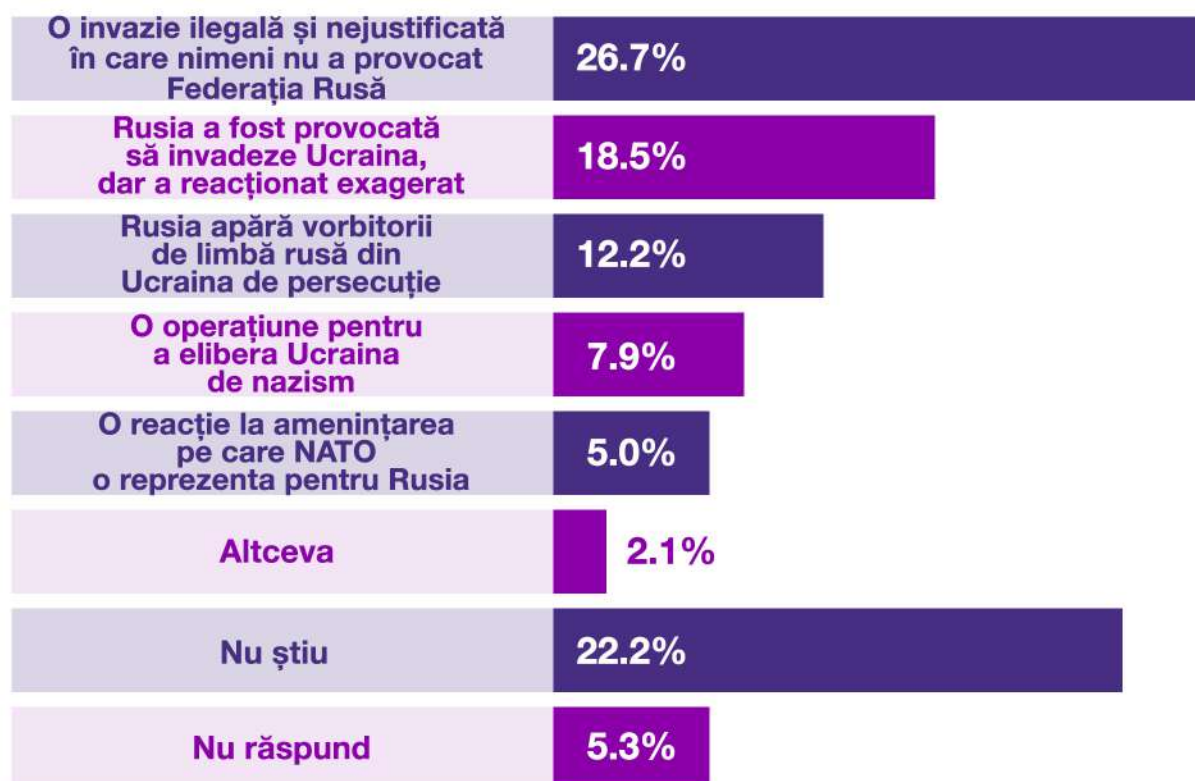
¹⁹ Социалист Цырдя распространяет фейки об ударе России по Кривому Рогу.

Răspunsurile la întrebarea despre natura conflictului din Ucraina indică o polarizare profundă. Doar 4,2% din găgăuzi și 7,8% din bulgari consideră că este vorba despre o invazie ilegală, comparativ cu 29,1% din moldoveni/români și 39,4% din cei cu studii superioare. În schimb, 23,9% din găgăuzi și 24,4% din bulgari afirmă că Rusia apără vorbitorii de limbă rusă de persecuție, iar între 21% și 23% consideră că Rusia a reacționat justificat. Aceste date indică o influență semnificativă a propagandei ruse în aceste comunități și o lipsă de acces la perspective critice sau independente, ceea ce generează o receptivitate ridicată la narațiuni distorsionate despre conflict.

Distribuția opiniilor despre Ucraina, pe categorii etnice și vârstă

Care dintre următoarele afirmații considerați că descriu cel mai bine ce se întâmplă acum în Ucraina?

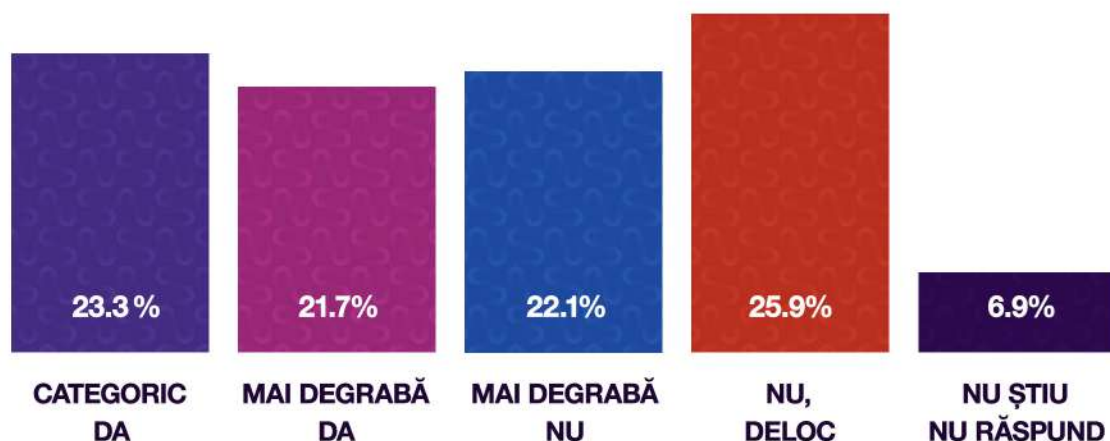

În același timp, peste 40% din respondenți nu au încredere în Federația Rusă ca partener de securitate și consideră că aceasta reprezintă un pericol pentru securitatea Republicii Moldova. Totuși, în rândul minorităților naționale, în special al respondenților de etnie găgăuză și bulgară, nivelul de încredere în Federația Rusă este semnificativ mai ridicat. Rezultatele sondajului arată ca mai mult de 70 % de respondenți din comunitatea găgăuză cred că Rusia nu reprezintă un pericol pentru securitatea Republicii Moldova, deși armata rusească ocupă 11% a teritoriului Republicii Moldova. Pentru mulți găgăuzi și bulgari, aceasta nu este percepută doar ca un partener strategic, ci ca o „patrie-mamă”. În aceste comunități există un sentiment puternic că Federația Rusă ar trebui să „salveze” Republica Moldova de un guvern proeuropean și de procesele de integrare în Uniunea Europeană. Guvernarea actuală este deseori percepută de comunitatea din UTAG și raionul Taraclia drept rusofobă și filoromână, ceea ce alimentează opoziția simbolică și culturală față de parcursul occidental. Narațiunile anti-UE sunt constant răspândite de politicieni proruși și, după cum arată studiul și confirmă rezultatele referendumului republican constituțional din 2024, acestea sunt acceptate în regiuni, cum ar fi UTA Găgăuzia, Taraclia, și regiunea de nord a Republicii Moldova, unde susținerea integrării europene este redusă²⁰. Mai multe detalii, în Graficul 3 de mai jos.

²⁰ Referendum Rezultate. <https://pvt12024.cec.md/cec-template-referendum-results.html>

După părerea Dvs., Rusia prezintă un pericol pentru securitatea Republicii Moldova?

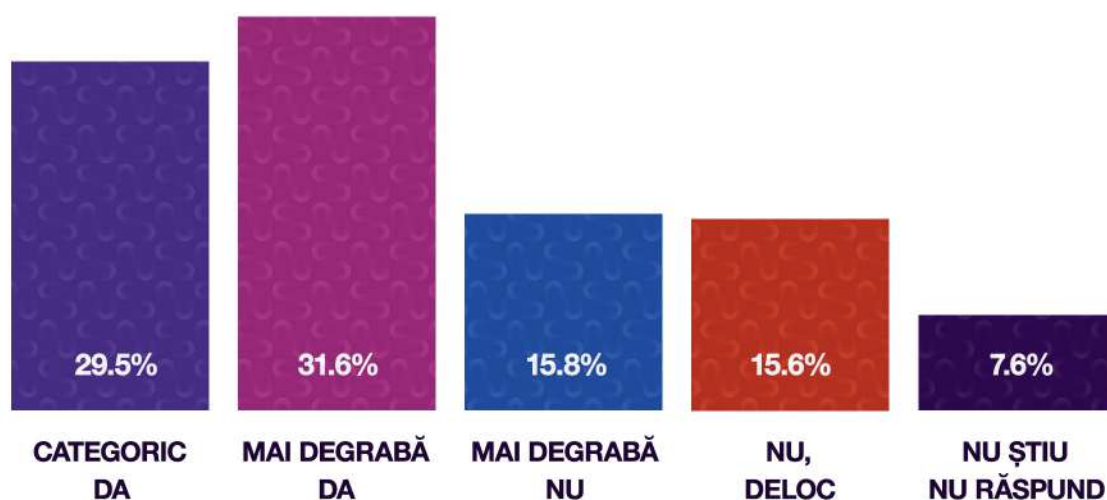
		Categoric da	Mai degrabă da	Mai degrabă nu	Nu, deloc	NȘ/NR
Total		23,3%	21,7%	22,1%	25,9%	6,9%
Genul respondentului:	Masculin	23,2%	22,8%	23,5%	26,4%	4,2%
	Feminin	23,5%	20,6%	20,6%	25,5%	9,7%
Vârsta respondentului:	18-29 ani	10,1%	34,3%	28,3%	17,2%	10,1%
	30-44 ani	23,4%	21,4%	22,1%	25,3%	7,8%
	45-59 ani	21,4%	13,7%	21,4%	35,9%	7,6%
	60 + ani	30,0%	21,1%	19,8%	24,5%	4,6%
Studiile respondentului:	Medii incomplete	15,4%	20,2%	25,0%	30,8%	8,7%
	Medii generale	21,0%	20,2%	28,2%	25,0%	5,6%
	Profesional tehnice	23,3%	25,1%	19,2%	26,0%	6,4%
	Superioare	30,6%	19,4%	19,4%	24,1%	6,5%
Limba de comunicare:	Română	28,1%	24,7%	19,5%	20,9%	6,8%
	Rusă sau alta	8,1%	12,2%	30,4%	41,9%	7,4%
Etnia respondentului:	Moldovean /român	26,0%	23,5%	20,6%	22,6%	7,3%
	Rus	13,0%	8,1%	21,8%	50,5%	6,6%
	Ucrainean	7,2%	13,1%	31,2%	40,2%	8,2%
	Găgăuz	3,2%	2,9%	13,1%	76,2%	4,6%
	Bulgar	4,0%	5,7%	12,6%	69,7%	8,0%
Nivelul socio – economic:	Nivel scăzut	22,1%	19,7%	25,0%	24,5%	8,7%
	Nivel mediu	20,4%	22,3%	18,9%	31,6%	6,8%
	Nivel înalt	27,5%	23,2%	22,2%	21,7%	5,3%
Mediu de reședință:	Urban	24,2%	25,3%	17,3%	28,2%	5,1%
	Rural	22,7%	18,9%	25,9%	24,1%	8,4%
Regiunea:	Chișinău	27,9%	22,1%	15,0%	29,3%	5,7%
	Nord	20,2%	20,9%	28,8%	24,5%	5,5%
	Centru	27,8%	25,0%	21,1%	16,7%	9,4%
	Sud	16,7%	18,1%	22,5%	36,2%	6,5%

Minoritățile etnice au o atitudine semnificativ mai favorabilă față de Rusia. Doar 7,2% din ucraineni, 3,2% din găgăuzi și 4,0% din bulgari consideră că Rusia reprezintă un pericol categoric pentru Republica Moldova, comparativ cu 26% din moldoveni/români. În schimb, 76,2% din respondenții ruși, 69,7% din bulgari și 66,1% din găgăuzi afirmă că Rusia nu reprezintă un pericol, ceea ce reflectă o ruptură clară de percepție în raport cu majoritatea populației. Acest decalaj evidențiază o vulnerabilitate informațională crescută, generată de afilierea simbolică și mediatică la spațiul rus, cu impact asupra percepțiilor de securitate și orientare geopolitică.

Datele arată că aproape două treimi din respondenți susțin (categoric sau parțial) ideea ca Republica Moldova să aloce mai multe resurse pentru securitate. Totuși, printre minorități apar diferențe marcante: doar 11,9% din găgăuzi și 16,3% din bulgari susțin categoric această idee, comparativ cu 34,2% din moldoveni/români. Găgăuzii și bulgarii înregistrează cele mai ridicate niveluri de dezacord total (50,7% și respectiv 40,9%), ceea ce denotă o percepție distinctă asupra amenințărilor și o posibilă deconectare față de narațiunea dominantă privind nevoia de consolidare a securității naționale. Aceste discrepante pot reflecta nu doar diferențe culturale sau geopolitice, ci și expunerea prelungită la conținut media alternativ, în special în limba rusă.

După părerea Dvs., Republica Moldova trebuie să investească mai multe resurse și bani în securitatea statului?

		Categoric da	Mai degrabă da	Mai degrabă nu	Nu, deloc	NȘ/NR
Total		29,5%	31,6%	15,8%	15,6%	7,6%
Genul respondentului:	Masculin	27,7%	33,1%	20,6%	14,1%	4,5%
	Feminin	31,3%	30,0%	11,0%	17,1%	10,6%
Vârsta respondentului:	18-29 ani	28,3%	40,4%	15,2%	13,1%	3,0%
	30-44 ani	25,3%	39,0%	14,3%	11,0%	10,4%
	45-59 ani	32,1%	25,2%	17,6%	16,8%	8,4%
	60 + ani	31,2%	26,6%	16,0%	19,0%	7,2%
Studiile respondentului:	Medii incomplete	26,9%	34,6%	10,6%	15,4%	12,5%
	Medii generale	25,0%	28,2%	21,0%	21,0%	4,8%
	Profesional tehnice	33,3%	32,0%	16,0%	12,3%	6,4%
	Superioare	28,8%	32,4%	15,3%	16,5%	7,1%
Limba de comunicare:	Română	34,7%	35,5%	12,7%	9,5%	7,6%
	Rusă sau alta	12,8%	18,9%	25,7%	35,1%	7,4%
Etnia respondentului:	Moldovean /român	34,2%	33,0%	13,1%	11,3%	8,3%
	Rus	20,8%	21,9%	23,4%	28,1%	5,9%
	Ucrainean	18,1%	27,7%	16,4%	24,2%	13,6%
	Găgăuz	11,9%	11,6%	18,6%	50,7%	7,1%
	Bulgar	18,6%	16,1%	13,0%	40,9%	11,3%
Nivelul socio – economic:	Nivel scăzut	30,8%	27,9%	15,9%	14,9%	10,6%
	Nivel mediu	26,7%	32,5%	14,1%	19,4%	7,3%
	Nivel înalt	30,9%	34,3%	17,4%	12,6%	4,8%
Mediu de reședință:	Urban	29,2%	35,7%	13,7%	15,2%	6,1%
	Rural	29,7%	28,2%	17,4%	16,0%	8,7%
Regiunea:	Chișinău	34,3%	35,0%	12,9%	12,1%	5,7%
	Nord	22,1%	28,8%	20,9%	17,8%	10,4%
	Centru	37,2%	36,7%	10,0%	7,8%	8,3%
	Sud	23,2%	24,6%	20,3%	26,8%	5,1%

7.3. Sprijinul pentru consolidarea securității informaționale

Societatea Republicii Moldova rămâne vulnerabilă din punct de vedere informațional, fiind o țară bilingvă, în care limbile română și rusă sunt utilizate în paralel în viața cotidiană. Acest fapt poate fi considerat un avantaj cultural, social și economic: cetățenii au acces la opere de cultură, literatură și artă în două limbi, iar bilingvismul reprezintă un atu pe piața muncii.

Totuși, în contextul actual, în care Federația Rusă reprezintă o amenințare la adresa securității Republicii Moldova, care desfășoară un război hibrid împotriva Republicii Moldova și agresiunea militară împotriva Ucrainei de mai mult de 11 ani, această deschidere lingvistică devine o vulnerabilitate. Federația Rusă instrumentalizează nu doar știrile, ci și cultura, cinematografia și conținutul media de divertisment — toate produse aproape exclusiv în limba rusă. Astfel, consumul predominant de conținut media rusesc (filme, seriale, emisiuni politice sau de divertisment) creează un avantaj informațional pentru Federația Rusă, susținut prin investiții masive în media de stat și privată²¹.

În același timp, spațiul informațional al Republicii Moldova rămâne slab protejat. Posturile de televiziune din Federația Rusă pot fi recepționate prin rețelele locale de cablu — mai ales în UTA Găgăuzia, unde sunt difuzate, inclusiv canale interzise la nivel național. Pe lângă acestea, există și posturi naționale sau regionale care promovează narațiuni propagandistice în favoarea Federației Ruse.

Constatări:

- Republica Moldova se confruntă cu un grad semnificativ de vulnerabilitate informațională, alimentată de lipsa unui filtru critic în rândul unei părți a populației și de expunerea constantă la surse toxice de informare. Într-un peisaj media fragmentat, unde propaganda și dezinformarea găsesc teren fertil, oamenii devin ușor influențabili, iar capacitatea de a distinge între fapte și manipulare este adesea limitată.
- Naratiunile promovate de Federația Rusă continuă să aibă influență în anumite segmente ale societății, mai ales în UTA Găgăuzia și în rândul minorităților etnice. Factori precum consumul predominant de presă rusofonă, moștenirea culturală sovietică și insuficiența alternativelor locale de informare contribuie la menținerea acestui fenomen. În aceste comunități, mesajele propagandistice sunt adesea percepute ca fiind mai credibile decât discursul oficial al autorităților moldovenești sau al partenerilor externi.
- Totuși, există o conștientizare tot mai mare a pericolului pe care îl reprezintă dezinformarea, iar sprijinul public pentru combaterea acestui fenomen este real. Mulți cetățeni își doresc un spațiu informațional mai sigur, însă pentru ca acest obiectiv să fie atins, este necesară o strategie coerentă. Educația media, reglementările eficiente și inițiativele legislative trebuie să meargă mână în mână cu eforturile societății civile și ale presei independente. Doar printr-o abordare complexă și bine coordonată poate fi consolidată reziliența informațională a Republicii Moldova, reducând astfel influența dezinformării și a propagandei externe.
- Republica Moldova trebuie să dezvolte mecanisme eficiente pentru a produce și distribui conținut media autohton atractiv, în mai multe limbi, care să poată concura cu oferta din Federația Rusă și să reducă gradul de vulnerabilitate informațională a populației. Există mai multe căi de creștere a conținutului autohton: una este dezvoltarea capacităților postului național TeleRadio Moldova să producă mai mult conținut calitativ; altă soluție este subvenționarea producerii conținutului de echipele de producție prin oferirea granturilor din partea Guvernului Republicii Moldova. Difuzarea prin intermediul postului public național sau distribuirea conținutului prin rețelele de socializare implică alocarea unor resurse suplimentare din bugetul național al Republicii Moldova. Acest lucru este justificat, având în vedere dimensiunea redusă a pieței media locale, care generează venituri limitate și nu poate susține de una singură astfel de eforturi de comunicare.

Recomandări:

- **Sporirea capacității postului public național de a produce mai mult conținut calitativ și relevant pentru diverse categorii de public.** Este necesară o investiție susținută în dezvoltarea editorială, tehnologică și profesională a postului public național prin: formarea continuă a jurnaliștilor și a echipelor de producție în domenii, precum jurnalismul de investigație, digital și tematicile de interes public (securitate, drepturile omului, coeziune socială); dezvoltarea redacțiilor tematice (ex: pentru tineri, femei, minorități, mediu); crearea de formate media inovatoare (podcasturi, emisiuni interactive, seriale documentare) pentru a atrage și fideliza audiențele diverse, inclusiv din diaspora.
- **Subvenționarea producătorilor de conținut media independenți și de dimensiuni mici prin mecanisme transparente de granturi oferite de stat.** Pentru a stimula pluralismul de opinie și inovația în spațiul media, este esențială susținerea financiară a actorilor mici și mijlocii din domeniul producției de conținut: crearea unui fond public competitiv pentru susținerea inițiativelor jurnalistice și de producție media locale sau independente; stabilirea unor criterii clare pentru selecția proiectelor (relevanță socială, impact estimat, originalitate, respectarea standardelor etice și profesionale); prioritizarea proiectelor care promovează coeziunea socială, combat dezinformarea, abordează teme de interes public neacoperite de mass-media mainstream sau implică tineri creatori de conținut.
- **Subvenționarea producerii conținutului media în limbile minorităților naționale pentru a asigura incluziunea informațională și participarea egală la viața publică.** Este crucial ca toți cetățenii, indiferent de limba vorbită, să aibă acces la informații relevante, veridice și cultural adaptate: oferirea de sprijin financiar pentru dezvoltarea conținutului media (știri, emisiuni educative, culturale, civice) în limbile minorităților naționale; încurajarea parteneriatelor între instituții media naționale și organizații ale minorităților pentru coproducții media; elaborarea de ghiduri de bune practici privind reprezentarea corectă și echilibrată a minorităților în spațiul public și în mass-media.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Studiul relevă o societate marcată de diviziuni etno-lingvistice, orientări geopolitice divergente și un nivel ridicat de insecuritate percepută atât economică, cât și instituțională. Doar o parte a populației consideră că țara se îndreaptă într-o direcție bună, iar încrederea în instituțiile statului rămâne fragilă, în special în rândul minorităților. În timp ce temerile legate de costul vieții, corupție și război sunt împărtășite de toate grupurile, există diferențe notabile în ceea ce privește percepția amenințărilor externe, opțiunile de securitate și sursele de informare, reflectând clivaje adânci în societate.

Accesul inegal la informație, expunerea disproporționată la dezinformare alimentează sentimentul de excludere resimțit de minoritățile etnice. În special, grupurile rusolingve – ruși, ucraineni, găgăuzi și bulgari – indică un nivel scăzut de încredere în autorități și un grad sporit de vulnerabilitate informațională, într-un context geopolitic volatil. Această realitate subminează coeziunea socială și accentuează riscurile la adresa securității interne și rezilienței democratice.

În pofida acestor provocări, există o bază comună de îngrijorări și priorități care poate fi valorificată pentru a construi un consens național în jurul coeziunii sociale. Percepțiile împărtășite privind importanța securității, lipsa conflictelor interetnice acute și deschiderea față de incluziune oferă oportunități pentru intervenții strategice. Politicile publice trebuie să fie orientate spre incluziune funcțională, comunicare eficientă și consolidarea instituțiilor, pentru a reconstrui încrederea socială și a asigura o dezvoltare democratică sustenabilă.

Pentru a răspunde acestor provocări, este necesară o abordare sistemică, orientată spre incluziune și alfabetizare media. Se recomandă dezvoltarea unor programe naționale de educație media, adaptate regional și lingvistic, care să sporească capacitatea critică a cetățenilor de a filtra informațiile și de a distinge între fapte și propagandă. În paralel, este esențială susținerea mass-media independente, multilingve și locale, capabile să concureze cu conținuturile externe, prin calitate, relevanță și încredere.

Totodată, autoritățile trebuie să investească în politici reale de coeziune socială și protecție a minorităților și să vizeze participarea activă a comunităților în procesele decizionale. Promovarea educației interculturale, a consultărilor transparente și a reprezentării echitabile în administrație sunt condiții esențiale pentru crearea unui cadru narativ comun, în care toți cetățenii, indiferent de etnie sau limbă, să se simtă parte integrantă a societății.

RECOMANDĂRI PENTRU GUVERN:

- Adoptarea unei politici coerente de incluziune a minorităților etnice, prin elaborarea unei Strategii naționale, cu buget dedicat, obiective clare și indicatori de impact. Aceasta trebuie să acopere educația bilingvă, accesul la servicii publice, participarea civică și reprezentarea în administrație.
- Reformarea mecanismelor de protecție a minorităților, prin adaptarea legislației și a instituțiilor pentru a oferi acces real la drepturi și protecție împotriva discriminării. Măsurile trebuie să fie eficiente și ușor accesibile tuturor comunităților.
- Consolidarea Consiliului pentru prevenirea și combaterea discriminării și dotarea acestuia cu atribuții extinse, inclusiv în monitorizarea discursului politic și electoral cu potențial discriminatoriu.

- Crearea unui Program Național de consolidare a încrederii publice, cu consultări regionale, în special cu minorități. E nevoie de resetarea raportului cetățean-stat.
- Adoptarea unei strategii de coeziune socială, care să valorifice anxietățile comune ca element de solidarizare civică, nu de dezbinare.
- Creșterea alocărilor bugetare pentru apărare și securitate până la 1,5% din PIB în următorii 2–3 ani, cu priorități axate pe modernizarea armatei, formarea rezerviștilor și securitatea cibernetică, în conformitate cu cerințele UE.
- Modernizarea Armatei Naționale, a întregului sector de securitate și apărare, prin parteneriate bilaterale și multilaterale, în special cu Uniunea Europeană, antrenată în elaborarea și implementarea politicilor noi în domeniul securității.
- Integrarea perspectivei de gen în politicile de securitate și apărare prin programe care includ prioritățile exprimate de femei: protecția împotriva violenței, acces la servicii, educație pentru pace.
- Implicarea femeilor în procese decizionale și consultative prin consilii locale de securitate incluzive, formare pentru leadership, burse de participare civică.
- Implicarea femeilor în consultările strategice, la nivel local și național, privind securitatea și politică externă;
- Promovarea securității umane ca pilon central unde politicile de securitate trebuie să includă dimensiunile sociale și umane: siguranța în comunitate, accesul la resurse, echitatea de gen.

RECOMANDĂRI PENTRU SOCIETATEA CIVILĂ:

- Consolidarea capacităților locale de monitorizare și advocacy. ONG-urile trebuie sprijinite să monitorizeze constant percepțiile privind securitatea și incluziunea, mai ales în regiuni cu populații minoritare. Este necesară dezvoltarea unor mecanisme de feedback comunitar care să influențeze politicile publice. Intervenții comunitare multisectoriale în zonele dominate de neîncredere: sesiuni de facilitare comunitară, formare în participare civică, campanii de educație economică.
- Promovarea educației civice și media în comunitățile vulnerabile. Societatea civilă ar trebui să extindă programele de educație civică, alfabetizare media și formare a liderilor comunitari, în special în zonele cu expunere ridicată la dezinformare. Accentul trebuie pus pe participare activă și conștientă în viața democratică.
- Sprijinirea dialogului interetnic prin platforme digitale comune și inițiative de conținut colaborativ. Proiectele care implică tineri din diferite comunități în producerea de conținut media pot combate stereotipurile și promova înțelegerea reciprocă. Spațiile digitale trebuie transformate din zone de segregare informațională în locuri de întâlnire și colaborare.
- Colaborarea cu autoritățile locale, mass-media sau instituții educaționale acolo unde e relevant, pentru a întări aplicabilitatea.
- Proiecte de capacitate a profesorilor și educatorilor în domeniul incluziunii sociale și combaterii stereotipurilor, pentru a preveni transmiterea prejudecăților în mediul educațional.
- Campanii de informare targetate și accesibile la TV, Facebook, centre comunitare în formate clare, empaticе, adaptate nivelului de alfabetizare media.
- Consolidarea rezilienței informaționale prin ateliere de educație media, inițiative pentru combaterea dezinformării, crearea de rețele de „ambasadoare locale” ale securității.
- Participarea activă la evaluarea strategiilor naționale relevante (securitate, educație, nediscriminare, digitalizare), inclusiv prin formularea de shadow reports și propuneri alternative pentru politicile publice, cu sprijinul partenerilor internaționali.

RECOMANDĂRI PENTRU MASS MEDIA:

- Diversificarea conținutului informațional și creșterea calității jurnalismului. Mass-media trebuie să depășească narativele partizane și să ofere o acoperire echilibrată a subiectelor de securitate, politică externă și conviețuire interetnică. Jurnalismul de calitate, inclusiv în limbile minorităților, este esențial pentru reducerea polarizării.
- Promovarea unei culturi a securității prin educație media, cu accent pe înțelegerea riscurilor și prevenirea panicii colective. Mass-media trebuie să susțină acțiunea informată și responsabilă a publicului. Educație media pe tema securității personale și economice, cu scopul de a reduce anxietățile exagerate și a promova acțiunea informată.
- Promovarea incluziunii în peisajul mediatic. Mass-media trebuie să reflecte diversitatea etnică și culturală a Republicii Moldova, inclusiv prin angajarea jurnaliștilor din comunități minoritare. Reprezentarea echitabilă în conținut editorial contribuie la recunoaștere și apartenență.
- Campanii media pentru cultivarea capitalului social, inclusiv prin storytelling pozitiv despre cooperare interetnică.
- Alinierea instituțiilor media publice la standardele europene privind reprezentarea minorităților, inclusiv prin audituri editoriale periodice, prezență multilingvă și diversificarea echipelor redacționale.

RECOMANDĂRI PENTRU PARTENERII INTERNAȚIONALI:

- Susținerea financiară și tehnică a proceselor de reformă instituțională, în special în domeniul securității, justiției și coeziunii sociale, în special în contextul integrării Republicii Moldova în Uniunea europeană.
- Monitorizarea respectării drepturilor minorităților în cadrul procesului de integrare europeană, ca parte integrantă a capitolelor privind justiția, libertatea și democrația.
- Dezvoltarea programelor de reziliență democratică în comunități vulnerabile. Organizațiile internaționale ar trebui să investească în inițiative de creștere a coeziunii sociale, dialog civic și educație media în regiuni defavorizate, în special în zonele locuite de minorități etnice.
- Monitorizarea și susținerea pluralismului mediatic prin granturi și parteneriate, comunitatea internațională poate stimula dezvoltarea unui ecosistem mediatic pluralist, profesional și rezistent la influențe externe maligne.
- Inițierea unor platforme regionale de combatere a dezinformării și propagandei, în cooperare cu statele din regiune (România, Ucraina, Georgia, statele baltice), prin partaj de bune practici, campanii comune și standarde comune de intervenție.